

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФІНАНСИ БІЗНЕСУ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для здобувачів вищої освіти
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
освітньої програми «Фінанси і кредит»
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2024**

УДК 336.64(072.034)

Ф59

Укладач І. В. Журавльова

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.

Протокол № 6 від 21.12.2023 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Фінанси бізнесу [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньої програми «Фінанси і кредит» першого (бакалаврського) рівня / уклад. І. В. Журавльова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2024. – 85 с.

Подано методичні рекомендації до практичних завдань, призначені для поглиблення та закріплення знань, здобутих у ході вивчення теоретичної частини цієї навчальної дисципліни. Наведено умови розрахункових завдань і методичні рекомендації до їхнього вирішення, що буде сприяти набуттю здобувачами вищої освіти компетентності щодо прогнозування, планування грошових потоків, формування та використання прибутку, активів, оподаткування підприємств, оптимізації структури його капіталу, фінансового планування, аналізу фінансового стану, фінансового оздоровлення підприємства.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньої програми «Фінанси і кредит» першого (бакалаврського) рівня.

УДК 336.64(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2024

Вступ

Навчальна дисципліна «Фінанси бізнесу» є обов'язковою навчальною дисципліною, яку вивчають, згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого освітнього рівня (бакалаврського) освітніх програм: «Фінанси і кредит».

Вивчення цієї навчальної дисципліни передбачає набуття та закріплення практичних навичок із формування та використання фінансових ресурсів у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Фінанси бізнесу» здобувачі вищої освіти оволодіють новітніми фінансовими технологіями й інструментами.

Об'єктом навчальної дисципліни є процеси формування, розподілу і використання фінансових ресурсів для задоволення потреб суб'єктів бізнесу та здійснення ними підприємницької діяльності.

Предметом – система фінансово-економічних відносин між юридичними особами та державою, фінансовими установами, фізичними особами та іншими суб'єктами господарювання, які складаються в процесі поточної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності суб'єктів бізнесу.

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти базових знань із теорії та практики фінансових відносин ведення бізнесу, формування фінансових ресурсів, фінансового планування, організації фінансової діяльності бізнесу в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення мети поставлено такі основні завдання: оволодіння теоретичними аспектами сутності фінансів суб'єктів бізнесу та їхніх функцій; ознайомлення з особливостями фінансових ресурсів суб'єктів бізнесу та джерелами їхнього формування; вивчення основ організації фінансів суб'єктів бізнесу та фінансового механізму; набуття навичок зі здійснення фінансових розрахунків; опанування методичним інструментарієм забезпечення ефективної фінансової діяльності суб'єктів бізнесу; здатність аналізувати й оптимізувати грошові потоки суб'єктів бізнесу; оволодіння навичками із планування обсягу податків і зборів; розгляд принципів функціонування капіталу суб'єктів бізнесу, руху коштів і форм грошових розрахунків у господарському обороті; вивчення процесів

формування власного і позикового капіталу підприємств, визначення потреби в обігових коштах, джерелах фінансування відтворення основних засобів; оцінювання фінансового забезпечення та фінансового стану підприємства.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**Результати навчання та компетентності, які формує
навчальна дисципліна**

Результати навчання	Компетентності, якими має оволодіти здобувач вищої освіти
ПР02	СК11
ПР04	СК03
ПР05	СК03, СК07, СК10
ПР06	СК04, СК07
ПР09	СК07, СК08
ПР10	СК07
ПР11	СК07
ПР14	ЗК01, СК01
ПР24	СК13
ПР25	СК13

Примітка.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у тому числі бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР24. Вміти застосовувати на практиці аналітичне забезпечення фінансування та кредитування бізнесу різних форм організації.

ПР25. Здатність до використання цифрових фінансових інструментів підтримки ухвалення рішень в сфері фінансового забезпечення та кредитування бізнесу різних форм організації.

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

СК13. Здатність до застосування цифрових інструментів підтримки ухвалення рішень в сфері фінансового забезпечення та кредитування бізнесу різних форм організації.

Практична робота до теми 1

Фінансова архітектура бізнесу

Зміст роботи

Ситуація 1.1. Визначте та проаналізуйте обсяг фінансових ресурсів підприємства та їхню структуру, заповнивши табл. 1.1 за наведених даних.

Підприємство на звітну дату мало такі дані за балансом:

зареєстрований капітал – 8 300 тис. грн;

інший додатковий капітал – 90 тис. грн;

резервний капітал – 600 тис. грн;

нерозподілений прибуток – 100 тис. грн;

неоплачений капітал – 20 тис. грн;

довгострокові кредити банків – 150 тис. грн;

довгострокові фінансові зобов'язання – 40 тис. грн;

відстрочені податкові зобов'язання – 80 тис. грн;

забезпечення виплат персоналу – 400 тис. грн;

інші забезпечення – 500 тис. грн;

короткострокові кредити банків – 300 тис. грн;

поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями – 60 тис. грн;

кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 900 тис. грн;

поточні зобов'язання за розрахунками:

з отриманих авансів – 600 тис. грн;

з бюджетом зі сплати податків – 350 тис. грн;

з позабюджетних платежів – 50 тис. грн;

зі страхування – 40 тис. грн;

з оплати праці – 150 тис. грн;

з учасниками щодо виплати дивідендів – 500 тис. грн;

інші поточні зобов'язання – 40 тис. грн.

Таблиця 1.1

Структура фінансових ресурсів підприємства

Види фінансових ресурсів	Види фінансових ресурсів	
	тис. грн	%
Власні		
Позикові		
Залучені		
Разом		100

Ситуація 1.2. Визначте виручку від продажу продукції та рівень впливу факторів на її обсяг (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Вихідні дані

Назва продукції	Обсяги продукції, шт.		Ціни за 1 шт., тис. грн		Виручка, тис. грн		Виручка за фактичного обсягу і планової ціни	Відхилення, тис. грн		
	план	факт	план	факт	план	факт		Разом	Зокрема за рахунок	
									обсягу	ціни
А	120	120	1,1	1,2						
Б	190	180	1,3	1,4						
В	100	110	1,2	1,1						
Г	110	100	1,2	1,2						
Д	130	150	1,5	1,4						

Ситуація 1.3. Розкрийте та відобразіть графічно структурно-логічну схему фінансової діяльності суб'єкта господарювання, де ви проходили практичну підготовку.

Ситуація 1.4. Розкрийте та відобразіть графічно структурно-логічну схему фінансового механізму управління витратами суб'єкта господарювання, де ви проходили практичну підготовку.

Методичні рекомендації до виконання роботи

Фінанси бізнесу – це система грошових відносин, які виникають із формування, розподілу і використання фінансових ресурсів бізнесу, із метою забезпечення його функціонування та максимізації вартості [5].

До фінансів належать групи фінансових відносин, пов'язані з:

формуванням зареєстрованого капіталу суб'єктів господарювання;

утворенням і розподілом грошових доходів: виручки, валового та чистого доходу, прибутку, грошових фондів підприємств;

податковими та іншими платежами в бюджет і цільові фонди, бюджетним фінансуванням, отриманням субсидій;

інвестуванням у цінні папери та отриманням на них доходів, здійсненням пайових внесків та участю в розподілі прибутку від спільної діяльності, отриманням і сплатою штрафних санкцій;

отриманням та погашенням кредитів, сплатою відсотків за кредит та інші види послуг, отриманням відсотків за розміщення та зберігання коштів, а також у зв'язку зі страховими платежами та відшкодуваннями за різними видами страхування;

внутрішньовиробничим розподілом доходів.

Обсяг виручки від продажу продукції за планом і фактично визначають за допомогою множення кількості продукції, що продають у відповідному періоді, на ціну її продажу.

Відхилення фактичного обсягу виручки від її планової величини розраховують у вигляді різниці між цими величинами.

Під час визначення впливу факторів на зміну суми виручки від продажу продукції розраховують додатковий показник: «Обсяг виручки за фактичним обсягом реалізації продукції та планової ціни». Різниця між цим показником і плановим обсягом виручки становить відхилення через зміну кількості продукції, що реалізують, а різниця між розрахованим

додатковим показником обсягу виручки та її фактичною величиною покаже зміну виручки через зміну ціни реалізації.

Основою фінансів підприємств є *фінансові ресурси* – сума коштів, яка перебуває в розпорядженні підприємства та призначена для виконання ним фінансових зобов'язань. У пасиві балансу фінансові ресурси відображають як джерела формування активів, а в активі – як засоби, зокрема й грошові кошти. Таким чином, засоби та грошові кошти є матеріальним виразом фінансових ресурсів [8].

Фінансову діяльність у вузькому розумінні пов'язано з видами економічної діяльності підприємства і зафіксовано в П(С)БО України. Згідно із положеннями, фінансова діяльність – це діяльність, яка веде до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства (яка не є результатом його операційної чи інвестиційної діяльності) [16].

Тобто, сутність фінансової діяльності підприємства полягає у фінансуванні підприємства, оскільки успішна інвестиційна й операційна підприємницька діяльність можлива лише за наявності надійного фінансового фундаменту, тобто достатнього обсягу капіталу. Фінансова діяльність у широкому розумінні – це система використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємств, а також досягнення ними поставлених цілей. Інакше кажучи, фінансова діяльність (робота) охоплює весь комплекс функціональних завдань фінансиста, пов'язаних із фінансуванням, інвестиційною діяльністю та фінансовим забезпеченням (обслуговуванням) операційної діяльності суб'єкта господарювання [20]. Фінансову роботу на підприємстві здійснюють за такими основними напрямками, як: фінансове планування та прогнозування; оперативна (поточна) фінансово-економічна робота; аналіз виробничо-господарської діяльності та контроль за нею. Фінансову роботу на підприємстві здійснюють, згідно із Господарським кодексом України, Податковим кодексом України, Законом України «Про господарські товариства», статутом підприємства, інструкціями та вказівками фінансових і банківських органів.

Фінансову роботу на підприємстві виконують працівники фінансового відділу, а за його відсутності – працівники бухгалтерії. Відповідальним за організацію фінансової роботи є начальник фінансового відділу (головний

бухгалтер). Ефективність фінансової діяльності забезпечують формуванням на підприємстві фінансового механізму. Якісне управління фінансами великою мірою буде залежати від функціонування фінансового механізму на підприємстві.

Фінансовий механізм підприємства – це сукупність форм і методів формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення фінансування діяльності підприємства. Складовими фінансового механізму є фінансові методи, фінансові важелі, нормативно-правове забезпечення, інформаційне забезпечення [20].

Під фінансовим механізмом розуміють цілісну систему управління фінансами суб'єкта господарювання, призначену для організації взаємодії об'єктів і суб'єктів господарювання у сфері фінансових відносин, формування та використання фінансових ресурсів, забезпечення ефективного впливу фінансової діяльності на результати роботи суб'єкта господарювання.

Механізм фінансового менеджменту складається з таких систем:

регулювання фінансової діяльності суб'єкта господарювання (державного правового й нормативного регулювання фінансової діяльності суб'єкта господарювання, ринкового механізму регулювання його фінансової діяльності, внутрішнього механізму регулювання окремих аспектів фінансової діяльності суб'єкта господарювання);

зовнішньої підтримки фінансової діяльності суб'єкта господарювання (державного та інших форм фінансування суб'єкта господарювання, кредитування суб'єкта господарювання, лізингу, страхування, інших форм зовнішньої фінансової діяльності суб'єкта господарювання);

фінансових важелів (ціни, відсотків, прибутку, амортизаційних відрахувань, чистого грошового потоку, дивідендів, штрафів тощо);

фінансових методів (балансового методу, експертних методів, методів дисконтування вартості та ін.);

фінансових інструментів (платіжних, кредитних, депозитних інструментів, інструментів інвестування, страхування та ін.).

Рекомендована література: основна [1 – 4]; додаткова [5; 6; 8; 11; 13; 14; 19 – 22].

Практична робота до теми 2

Розрахункові операції суб'єктів бізнесу

Зміст роботи

Ситуація 2.1. Вивчіть форми безготівкових розрахунків та зазначте їхні особливості в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Характеристика форм безготівкових розрахунків

Форми розрахунків	Сфера застосування	Види розрахункових документів	Переваги	Недоліки
Платіжне доручення				
Платіжна вимога – доручення				
Чек				
Акредитив				

Ситуація 2.2. На основі наведеного завдання заповніть форми безготівкових розрахунків.

1. ДП «Електроважмаш» (м. Харків, вул. Шевченка, 27, інд. номер – 14340402) просить ПАТ «Альфа-Банк» відкрити йому поточний рахунок (із присвоєнням йому певного номера (буде надано номера UA793113720000026002661176318). Реквізити банку: код МФО 311372, номер ЄДРПОУ – 19311279. Керівник – Іваненко Т. Г., головний бухгалтер – Петренко І. І.

2. ДП «Електроважмаш» оформило платіжне доручення № 25 від 28.08.2023 р. на перерахування районному управлінню Пенсійного фонду (код 20404900, рахунок UA293003350000026002661176318) обов'язкових платежів у сумі 49 500 грн. Реєстраційний номер платника в ПФ 0627031005. Рахунок фонду відкрито в АПБ «Аваль». Код банку МФО – 300335.

3. ПП «Ремонтник» виставило на ім'я ДП «Електроважмаш» платіжну вимогу-доручення № 45 від 28.08.2023 р. про стягнення з ПАТ «Електромаш» заборгованості в сумі 1 175 грн за відпущені раніше товари за накладною № 48 від 25.08.23 р. Поточний рахунок СП – UA793113720000026002661176318 у «Приватбанк» м. Харків. Код банку

МФО – 311372. Директор СП – Чапкіс А. А., головний бухгалтер – Муковоз П. П. Код підприємства – 14340412. Платіжну вимогу-доручення акцептовано в повній сумі.

Ситуація 2.3. Упишіть номер визначення кожного терміна в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Категоріальний апарат організації розрахункових операцій

Терміни	Визначення
Платіжна вимога	1. Платежі готівкою підприємств, підприємців і фізичних осіб за реалізовану продукцію, послуги й за операціями, які безпосередньо не пов'язані з реалізацією продукції та іншого майна
Платіжне доручення	2. Операції підприємств між собою і з підприємцями та фізичними особами, що пов'язані з прийманням та видачею готівкових коштів під час здійснення розрахунків через касу підприємств із відображенням цих операцій у касовій книзі, книзі обліку розрахункових операцій
Кліринг	3. Не можна змінити або анулювати без згоди постачальника, на користь якого було відкрито акредитив
Безвідкличний акредитив	4. Система безготівкових розрахунків за товари, цінні папери, надані послуги шляхом заліку взаємних вимог
Відкличний акредитив	5. Купівля банком у клієнта права на вимогу боргу без права зворотної вимоги до клієнта
Факторинг	6. Акредитив, що може бути зміненим або анульованим банком-емітентом на вимогу покупця без попереднього погодження з постачальником
Касові операції	7. Розрахунковий документ, що складається з двох частин: верхньої частини – вимоги отримувача безпосередньо до платника про сплату визначеної суми коштів; нижньої частини – доручення платника обслуговчому банку під час списання зі свого рахунка визначеної ним суми коштів та перерахування її на рахунок отримувача
Акредитив	8. Письмове доручення власника рахунка перерахувати кошти зі свого рахунка на рахунок отримувача
Грошовий оборот підприємства	9. Розрахунковий документ із дорученням однієї кредитної установи іншій здійснити за спеціально задепоновані кошти оплату товаротранспортних документів за відвантаженим товаром
Готівкові розрахунки	10. Сукупність усіх розрахунків і платежів підприємства

Ситуація 2.4. Підприємство з виробництва меблів у серпні 2023 року ухвалило рішення про перегляд розміру ліміту каси (у результаті збільшення товарообігу). Підприємство уклало договір про щоденну інкасацію готівки.

Визначте граничний розмір готівки в касі (згідно з даними табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Сума надходження готівки підприємства за місяцями, тис. грн

Показники	Серпень 2023 р.	Вересень 2023 р.	Жовтень 2023 р.	Листопад 2023 р.	Грудень 2023 р.	Січень 2024р.	Лютий 2027 р.	Березень 2024 р.	Квітень 2024 р.	Травень 2024 р.	Червень 2024 р.	Липень 2024 р.
Сума готівки, яка надійшла	35,4	26,5	23,5	26,8	58,3	61,5	34,6	27,5	36,6	42,3	44,5	41,6

Розрахунок здійснюють на підставі даних про надходження готівки за три будь-які місяці поспіль з останніх 12, що передують даті встановлення ліміту каси.

Ситуація 2.5. За січень у касовій книзі підприємства ABC (табл. 2.4) проведені такі записи (тис. грн).

Таблиця 2.4

Касова книга

Дата	№ документа	Операція	Прихід	Видаток	Залишок
		Залишок на 01.01			200
02.01	П01	Виручка від реалізації	420		
04.01	П02	Виручка від реалізації	160		
06.01	В01	Здано в банк		600	
09.01	П03	Виручка від реалізації	2 500		
	В02	Видано на зарплату		1 400	
	В03	Видано на поточні потреби		1 200	
13.01	П04	Виручка від реалізації	1 300		
18.01	П05	Виручка від реалізації	310		
20.01	В04	Здано в банк		1 600	
24.01	П06	Виручка від реалізації	2 600		
	В05	Оплачено підприємству ABC за товари		2 500	

Ліміт каси встановлено для підприємства ABC у розмірі 300 тис. грн. Виконайте перевірку касової дисципліни підприємства банком.

Ситуація 2.6. На 1 січня 2020 року грошові кошти транспортного підприємства «Автоперевізник» становили 37,5 тис. грн. Обсяг наданих автотранспортних послуг за минулий рік склав 720 тис. грн. Унаслідок купівлі двох вантажних автомобілів планують підвищення виручки від надання послуг на 15 %.

Яку суму грошових коштів вивільнять у результаті прискорення оборотності грошових коштів?

Ситуація 2.7. Підприємством «Світанок» ухвалило рішення про перегляд установленого ліміту каси у зв'язку зі зростанням грошового обороту. За липень – вересень 2020 року готівкова виручка підприємства становила 186 000 грн, виплачено готівкою на різні потреби (крім виплат, пов'язаних з оплатою праці) 20 тис. грн.

Який розмір ліміту залишку готівки в касі слід установити підприємству?

Методичні рекомендації до виконання роботи

Фінансова діяльність підприємств передбачає здійснення розрахунків, які бувають готівковими та безготівковими. Сукупність усіх розрахунків, що здійснює підприємство, називають *грошовим оборотом*.

Готівкові та безготівкові розрахунки підприємств мають свою сферу застосування. Зокрема, готівкові розрахунки використовують переважно для оплати праці, касових оборотів підприємств, а безготівкові – для розрахунків між партнерами (юридичними особами з приводу отримання товарно-матеріальних цінностей, їхньої передоплати, користування кредитами та їхнім поверненням, послугами страхових компаній тощо), юридичними та фізичними особами, а також для виконання підприємствами своїх фінансових зобов'язань перед державою.

Для здійснення розрахунків підприємствам відкривають у банківських установах рахунки в національній (поточний, кредитний, депозитний, бюджетний та ін.) та іноземній (розподільчий, поточний, кредитний, депозитний тощо) валютах.

Платіжний інструмент – це засіб певної форми на паперовому, електронному чи іншому носії інформації, який використовують для ініціювання переказів. До платіжних інструментів належать документи на переказ (зокрема розрахункові документи) та електронні платіжні засоби.

Безготівкові розрахунки підприємства можна здійснювати за допомогою таких документів:

- платіжних доручень;
- платіжних вимог-доручень;
- розрахункових чеків;
- акредитивів;
- векселів;

платіжних вимог (застосовують у разі, якщо ініціатором переказу є стягувач або отримувач за договірним списанням);

меморіальних ордерів (укладають за ініціативою банку для оформлення операцій щодо списання коштів із рахунка платника та внутрішньобанківських операцій, відповідно до Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» та нормативно-правових актів Національного банку України.

Платіжна вимога – це розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача або при договірному списанні обтяжувача чи отримувача до обслуговуючого платника банку здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача.

Платіжна вимога-доручення – це розрахунковий документ, що містить вимогу отримувача безпосередньо до платника сплатити суму коштів та доручення платника банку, що його обслуговує, здійснити переказ визначеної платником суми коштів зі свого рахунка на рахунок отримувача. Це комбінований розрахунковий документ, який складається з двох частин. Верхня частина – вимога підприємства-постачальника до підприємства-покупця сплатити вартість товару, виконаних робіт, послуг. Нижня частина – доручення покупця (платника грошових коштів) банку, який його обслуговує, переказати належну суму коштів із його рахунка на рахунок постачальника.

Платіжне доручення – це розрахунковий документ, який містить доручення платника банку здійснити переказ визначеної в ньому суми коштів зі свого рахунка на рахунок отримувача. Платіжні доручення застосовують в розрахунках щодо місцевих, а також міжміських поставчань

за товари (роботи, послуги). Вони забезпечують максимальне наближення строків отримання товарно-матеріальних цінностей і здійснення платежу, прискорюють обертання оборотних коштів; запобігають виникненню кредиторської заборгованості в покупців.

Розрахунки платіжними дорученнями здійснюються також за нетоварними операціями. Це платежі до бюджету, цільових державних фондів; платежі кредитним установам, за банківськими позичками.

Розрахунковий чек – це паперовий розрахунковий документ, що містить нічим не обумовлене розпорядження платника банку, що його обслуговує, провести переказ суми коштів на користь визначеного в ньому отримувача. Це документ стандартної форми з дорученням чекодавця своєму банкові переказати кошти з рахунка чекодавця на рахунок пред'явника чека (отримувача коштів). Розрахунковий чек, як і платіжне доручення, заповнює платник. На відміну від платіжного доручення, чек передає платник підприємству – отримувачеві платежу безпосередньо під час здійснення господарської операції. Отримувач платежу подає чек у свій банк для оплати.

Акредитив – це розрахунковий документ із дорученням однієї кредитної установи іншій здійснити за спеціально задепоновані кошти оплати товаротранспортних документів за відвантажений товар.

Постачальник подає в банк, що його обслуговує, заяву із зазначенням умов використання задепонованих коштів. Після повідомлення про відкриття акредитива постачальник відвантажує товар і не пізніше за три робочі дні після цього подає в установу банку реєстри рахунків і транспортні або інші документи, які підтверджують відвантаження. Якщо документи відповідають умовам акредитива, кошти того самого дня зараховують на рахунок постачальника.

Банк-емітент може відкривати такі види акредитивів:

покритий – це акредитив для здійснення платежів, за якими завчасно бронюють кошти платника в повній сумі на окремому рахунку в банку-емітенті або у банку, що виконує, – «Розрахунки за акредитивами»;

непокритий – це акредитив, оплату за яким у разі тимчасової відсутності коштів на рахунку платника гарантує банк-емітент коштом банківського кредиту.

Фінансовий банківський вексель – це цінний папір, що засвідчує безумовне зобов'язання банківської установи сплатити після настання строку платежу визначену суму власникові векселя.

Фінансовий казначейський вексель – це цінний папір, що засвідчує безумовне грошове зобов'язання центрального органу виконавчої влади, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, яким оформлено заборгованість державного бюджету, сплатити після настання строку платежу визначену суму власникові векселя (векселеутримувачу).

Рекомендована література: основна [1 – 4]; додаткова [5; 6; 12; 20].

Практична робота до теми 3 Грошові потоки суб'єктів бізнесу

Зміст роботи

Ситуація 3.1. За попередній період підприємство здійснило такі операції:

- а) придбало обладнання в сумі 200 тис. грн;
- б) виплатило дивіденди в сумі 15 тис. грн;
- в) реалізувало продукцію у сумі 1 млн грн;
- г) придбало короткострокові цінні папери в сумі 18 тис. грн;
- ґ) продало старе обладнання в сумі 7 тис. грн;
- д) отримало плату за оренду приміщень в сумі 5 тис. грн;
- е) продало привілейовані акції у сумі 10 тис. грн;
- є) виплатило дивіденди у формі акцій у сумі 25 тис. грн;
- ж) виплатило відсотки за довгостроковий кредит у сумі 4,5 тис. грн;
- з) виплатило заробітну плату працівникам у сумі 250 тис. грн;
- и) придбало акції інших підприємств у сумі 25 тис. грн.

Укажіть, як результати кожної операції відобразили у звіті про рух грошових коштів, записавши її суму у відповідний стовпчик у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Відповідність операції виду діяльності

Операції	Діяльність		
	операційна	інвестиційна	фінансова
1	2	3	4
а			

1	2	3	4
б			
в			
г			
ґ			
д			
е			
є			
ж			
з			
и			

Ситуація 3.2. На основі наведених далі даних складіть звіт про рух грошових коштів, використовуючи прямий та непрямий метод.

Підприємство займається торговельною діяльністю. Протягом року було здійснено ряд операцій (табл. 3.2).

Залишок коштів на рахунку підприємства на 1 січня звітного року становив 199 тис. грн, а прибуток до оподаткування за звітний рік – 878 тис. грн.

Таблиця 3.2

Фінансово-господарські операції підприємства у звітному році

№ п/п	Показники/операції	Сума, тис. грн
1	Придбані товари (запасів станом на 1 січня не було)	2 700
2	Реалізовані товари у кредит (собівартість реалізованих товарів – 2 600 тис. грн)	4 200
3	Надійшло від покупців продукції	4 000
4	Перераховано постачальникам за придбані товари	2 650
5	Виплачена зарплата	500
6	Сплачені відсотки	22
7	Нарахована амортизація основних засобів	90
8	Сплачені різні витрати обігу (оренда, освітлення, опалення тощо)	100
9	Нарахований податок на прибуток	80
10	Придбане та оплачене устаткування	950
11	Отримана позика	220
12	Сплачений податок на прибуток	70
13	Виплачені дивіденди	87
14	Списано пошкоджені товари	10

Складіть звіт про рух грошових коштів із застосуванням прямого методу (табл. 3.3), непрямого методу (табл. 3.4).

Таблиця 3.3

Звіт про рух грошових коштів за звітний рік (прямий метод)

№ п/п	Показник	Сума, тис. грн
1	Рух коштів від операційної діяльності	
1.1	Надходження від покупців	
1.2	Платежі постачальникам	
1.3	Виплачена заробітна плата	
1.4	Сплачені відсотки	
1.5	Сплачений податок на прибуток	
1.6	Інші операційні платежі	
	<i>Чистий рух коштів від операційної діяльності</i>	
2	Рух коштів від інвестиційної діяльності	
2.1	Придбання устаткування	
	<i>Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності</i>	
3	Рух коштів від фінансової діяльності	
3.1	Отримана позика	
3.2	Сплачені дивіденди	
	<i>Чистий рух коштів від фінансової діяльності</i>	
	<i>Чистий рух коштів за рік</i>	
	<i>Залишок коштів на початок року</i>	
	<i>Залишок коштів на кінець року</i>	

Таблиця 3.4

Звіт про рух грошових коштів за звітний рік (непрямий метод)

№ п/п	Показник	Сума, тис. грн
1	2	3
1	Рух коштів від операційної діяльності	

Закінчення табл. 3.4

1	2	3
1.1	Прибуток до оподаткування	
1.2	Амортизація	
1.3	Витрати на сплату відсотків	
1.4	Прибуток від операційної діяльності до зміни в чистих оборотних активах	
1.5	Збільшення дебіторської заборгованості	
1.6	Збільшення запасів	
1.7	Збільшення кредиторської заборгованості	
1.8	Грошові кошти від операційної діяльності	
1.9	Сплачені відсотки	
1.10	Сплачений податок на прибуток	
	<i>Чистий рух коштів від операційної діяльності</i>	
2	Рух коштів від інвестиційної діяльності	
2.1	Придбання устаткування	
	<i>Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності</i>	
3	Рух коштів від фінансової діяльності	
3.1	Отримана позика	
3.2	Сплачені дивіденди	
	<i>Чистий рух коштів від фінансової діяльності</i>	
	<i>Чистий рух коштів за рік</i>	
	<i>Залишок коштів на початок року</i>	
	<i>Залишок коштів на кінець року</i>	

Ситуація 3.3. Визначте традиційний, чистий, операційний, пріоритетний та дискретний грошові потоки підприємства на основі даних табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Грошові потоки підприємства, тис. грн

№ п/п	Показники	Значення
1	2	3
1	Надходження від реалізації товарів у поточному періоді	130 000
2	Надходження для погашення дебіторської заборгованості	2 800
3	Залучені короткострокові кредити в поточному періоді	5 500
4	Оплата товарів у поточному періоді	8 700
5	Погашення кредиторської заборгованості	5 900
6	Витрати на оплату праці	41 000
7	Амортизаційні відрахування	1 570
8	Відсотки за короткостроковий кредит, які підприємство має сплатити в поточному періоді	910

1	2	3
9	Податкові платежі, зокрема	10 343
	податок на прибуток	2 700
10	Транспортні витрати, витрати на утримання приміщень, орендні платежі та інші витрати	4 597
11	Видатки з чистого прибутку (повністю розподіляються у звітному періоді), зокрема на:	
	поповнення обігових коштів	7 920
	заохочення персоналу	1 820
	виплату дивідендів	2 100
	купівлю цінних паперів інших підприємств	870

Ситуація 3.4. На основі даних табл. 3.6 визначте коефіцієнт загальної ліквідності підприємства та його оптимальне значення. Зробіть висновки.

Таблиця 3.6

Оборотні активи та поточні зобов'язання підприємства

№ п/п	Показник	Значення
1	Запаси, в тому числі	2 820
	запаси, необхідні для безперебійної роботи підприємства	1 640
2	Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, в тому числі	1 820
	безнадійна дебіторська заборгованість	770
3	Гроші та їх еквіваленти	480
4	Поточні зобов'язання і забезпечення	6 225

Ситуація 3.5. Підприємство має проблеми з нестачею готівки. У наступному місяці планують такі виплати та видатки: реалізація продукції (товарів, робіт, послуг) – 54,6 тис. грн, заробітна плата – 13,8 тис. грн, податкові платежі – 9,3 тис. грн, погашення кредиторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги – 47,9 тис. грн Залишок готівки на початок місяця становить 1,8 тис. грн Норматив залишку коштів складає 0,7 % від обсягів реалізації продукції підприємства.

Фінансовими менеджерами було досліджено всі можливості поліпшення ситуації та ухвалено рішення щодо отримання кредиту в банку.

Визначте потрібну суму кредиту на наступний місяць.

Ситуація 3.6. На основі даних про грошовий обіг підприємства за місяць (табл. 3.7) проаналізуйте рівномірність і ритмічність грошових потоків підприємства. Зробіть висновки.

Таблиця 3.7

Надходження і видатки підприємства в березні, тис. грн

Дата	Надходження	Видатки
01.03	150,5	80,9
02.03	180,2	90,5
03.03	–	103,1
04.03	–	–
09.03	230,4	207,7
10.03	270,8	230,3
11.03	80,5	90,5
12.03	–	25,3
14.03	–	106,2
15.03	104,5	–
16.03	190,3	230,4
17.03	250,3	260,7
18.03	107,3	15,6
21.03	155,6	–
22.03	–	40,5
23.03	120,3	105,6
24.03	130,8	–
25.03	120,0	92,1
28.03	70,0	80,5
29.03	280,3	111,2
30.03	201,2	170,8
31.03	103,3	–

Ситуація 3.7. Визначте, на якому з підприємств управління грошовими коштами протягом місяця здійснювали найбільш ефективно

(табл. 3.8). Усі підприємства функціонують в одній галузі та не здійснюють поточних фінансових інвестицій. Зробіть висновки.

Таблиця 3.8

Основні показники діяльності підприємств

№ п/п	Показники	Підприємство		
		1	2	3
1	Витрати грошових коштів в перебігу місяця, тис. грн:			
1.1	оплата товарів	16 800	28 000	19 000
1.2	заробітна плата	1 305	3 500	2 200
1.3	інші витрати	8 030	19 010	6 700
1.4	податки та інші обов'язкові платежі, тис. грн	2 760	1 700	3 300
2	Період обороту запасів, днів	18	23	27
3	Період інкасації дебіторської заборгованості, днів	11	17	12
4	Період погашення кредиторської заборгованості, днів	23	26	24
5	Середній залишок грошових коштів на розрахунковому рахунку	7 270	1 230	9 700

Методичні рекомендації до виконання роботи

Грошовий потік – це сукупність розподілених у часі надходжень і витрат грошових коштів та їхніх еквівалентів, пов'язаних із господарською діяльністю суб'єкта господарювання.

Вхідним грошовим потоком є надходження грошових коштів і їхніх еквівалентів від операційної діяльності, надходження від інвестиційної діяльності, мобілізація фінансових ресурсів на ринку капіталів.

Вихідним грошовим потоком є використання грошових коштів і їхніх еквівалентів та оплата рахунків контрагентів, фінансування реальних і фінансових інвестицій, погашення заборгованості, сплати податків, виплати дивідендів.

Традиційний грошовий потік розраховують як суму чистого прибутку та нарахованої амортизації.

Чистий грошовий потік становить загальну зміну в залишках грошових коштів підприємства за аналізований період, його розраховують як різницю між надходженнями та видатками грошових коштів.

Дані про рух грошових коштів суб'єкта господарювання відображають у фінансовій звітності (форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів»). У звіті відображають дані про грошові потоки від різних видів діяльності суб'єкта господарювання: операційної, інвестиційної, фінансової.

Основним джерелом фінансового забезпечення є грошовий потік від операційної діяльності.

Для визначення операційного грошового потоку використовують:

прямий метод розрахунку на основі прямого визначення суми вхідного та вихідного грошових потоків від операційної діяльності;

непрямий метод розрахунку на основі коригування суми чистого прибутку суб'єкта господарювання.

Розрахунок чистого грошового потоку за видами діяльності непрямим методом здійснюють за таким алгоритмом.

Чистий грошовий потік від операційної діяльності:

$$\text{ЧГП}_o = \text{ЧП} + A_{O3} + A_{HMA} \pm \Delta D3 \pm \Delta Z_{TM} \pm \Delta K3 \pm \Delta P, \quad (3.1)$$

де ЧП – чистий прибуток суб'єкта господарювання;

A_{O3} – амортизація основних засобів;

A_{HMA} – амортизація нематеріальних активів;

$\Delta D3$ – приріст (зменшення) суми дебіторської заборгованості;

ΔZ_{TM} – приріст (зменшення) суми запасів товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ);

$\Delta K3$ – приріст (зменшення) суми кредиторської заборгованості;

ΔP – приріст (зменшення) суми резервного та інших страхових фондів.

Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності:

$$\text{ЧГП}_i = P_{O3} + P_{HMA} + P_{ДФІ} + P_{ВА} + Дп - П_{O3} - \Delta НКБ - П_{HMA} - П_{ДФІ} - В_{ВА}, \quad (3.2)$$

де P_{O3} , $П_{O3}$ – відповідно, сума реалізації та придбання основних засобів;

P_{HMA} , $П_{HMA}$ – відповідно, сума реалізації та придбання нематеріальних активів;

$P_{ДФІ}$, $П_{ДФІ}$ – відповідно, сума реалізації та придбання довгострокових фінансових інвестицій;

$P_{ВА}$, $В_{ВА}$ – відповідно, сума реалізації та викупу власних активів;

$Дп$ – сума дивідендів (відсотків), отриманих підприємством за довгостроковими фінансовими інструментами;

$\Delta НКБ$ – приріст незавершеного капітального будівництва.

Чистий грошовий потік від фінансової діяльності:

$$\text{ЧГП}_\Phi = \text{З}_{\text{ВК}} + \text{З}_{\text{ДК}} + \text{З}_{\text{КК}} + \text{ЦФ} - \text{П}_{\text{ДК}} - \text{П}_{\text{КК}} - \text{Д}_{\text{ВК}}, \quad (3.3)$$

де $\text{З}_{\text{ВК}}$ – сума додатково залученого із зовнішніх джерел власного капіталу;

$\text{З}_{\text{ДК}}$ – сума додатково залучених довгострокових кредитів;

$\text{З}_{\text{КК}}$ – сума додатково залучених короткострокових кредитів;

ЦФ – сума коштів, отриманого цільового фінансування;

$\text{П}_{\text{ДК}}$ – сума погашення основного боргу за довгостроковими кредитами;

$\text{П}_{\text{КК}}$ – сума погашення основного боргу за короткостроковими кредитами;

$\text{Д}_{\text{ВК}}$ – сума дивідендів (відсотків), виплачених власникам суб'єкта господарювання (акціонерам) на вкладений капітал.

Загальний чистий грошовий потік певного періоду:

$$\text{ЧГП}_3 = \text{ЧГП}_O + \text{ЧГП}_I + \text{ЧГП}_\Phi, \quad (3.4)$$

де ЧГП_3 – загальний чистий грошовий потік;

ЧГП_O – чистий грошовий потік від операційної діяльності;

ЧГП_I – чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності;

ЧГП_Φ – чистий грошовий потік від фінансової діяльності.

Розрахунок чистого грошового потоку прямим методом наведено в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Розрахунок чистого грошового потоку прямим методом

Залишок коштів на початок періоду		
Види діяльності	Надходження (+)	Витрати (-)
1	2	3
Операційна	Від реалізації продукції, послуг. Аванси отримані від суб'єктів господарювання	Придбання сировини, матеріалів, напівфабрикатів у постачальників

1	2	3
Операційна	Від погашення дебіторської заборгованості. Інші надходження	Сплата заборгованості постачальникам. Аванси, надані постачальникам. Виплати заробітної платні працівникам. Сплачені податки до бюджету та позабюджетних фондів. Інші виплати під час операційної діяльності
Інвестиційна	Продаж довгострокових активів. Дивіденди, відсотки, інші надходження від довгострокових фінансових інвестицій. Надходження від повернення інших фінансових вкладень	Придбання довгострокових активів. Капітальні активи. Надання довгострокових позик іншим суб'єктам господарювання
Фінансова	Отримання довго- та короткострокових кредитів і позик від банків та фінансових інституцій. Надходження від емісії цінних паперів. Отримане цільове фінансування	Повернення довго- та короткострокових кредитів та позик фінансовим інституціям. Виплата дивідендів. Викуп акцій власної емісії

Виокремлюють такі критерії ефективності управління грошовими потоками:

загальні – прибуток, ліквідність, структура капіталу, мінімізація оподаткування;

специфічні – абсолютна величина грошового потоку, зведена вартість грошового потоку, строк мобілізації (імобілізації) грошового потоку тощо.

Для оцінювання грошового потоку використовують такі показники: абсолютну величину грошового потоку від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, чистого грошового потоку;

суму грошового потоку до фінансування (FCF – *Free Cash Flow*):

$$FCF = CF_0 + CF_1 - B, \quad (3.5)$$

де CF_0 – операційний грошовий потік;

CF_1 – інвестиційний грошовий потік;

B – відсоткові платежі.

Нетто-грошовий потік – абсолютна величина грошових коштів, акумульованих суб'єктом господарювання за певний період, доступна власникам суб'єкта господарювання. Це сума грошових коштів, реінвестованих у господарську діяльність суб'єкта господарювання, та грошовий потік на користь власників (виплата дивідендів). Нетто-грошовий потік є інструментом реалізації фінансовим менеджментом концепції максимізації достатку акціонерів.

Пріоритетний грошовий потік містить виплати, потрібні для нормального функціонування підприємства, наприклад виплату відсотків за короткостроковий кредит та податкові платежі.

Дискретний грошовий потік містить виплати, які не є обов'язковими. До них традиційно долучають витрати, пов'язані з поглинанням інших компаній купівлею цінних паперів, виплатою дивідендів, надходженням від продажу фіксованих активів, філіалів, цінних паперів тощо.

Рекомендована література: основна [1 – 4]; додаткова [5; 6; 15; 16; 20; 22].

Практична робота до теми 4 Формування і розподіл прибутку

Зміст роботи

Ситуація 4.1. У звітному періоді підприємство «Ера» реалізувало 2 100 виробів за ціною 1 750 грн за одиницю продукції (зокрема ПДВ). Собівартість виробництва становила 830 тис. грн, витрати на збут 60 тис. грн, адміністративні витрати – 187 тис. грн.

Який розмір чистого прибутку отримало підприємство у звітному періоді?

Ситуація 4.2. Підприємець О. О. Соколов займається роздрібною торгівлею постільною білизною.

Яку кількість комплектів потрібно продати підприємцю, щоб отримати валовий прибуток у розмірі 50 тис. грн, якщо середня ціна продажу одного комплекту складає 680 грн, оптова ціна – 425 грн, а орендна плата за місце на ринку 5 000 грн на місяць?

Ситуація 4.3. Підприємство у звітному періоді виготовило 690 виробів за середньою відпускнуою ціною 1 050 грн за одиницю (зокрема ПДВ). Собівартість реалізованої продукції у звітному році – 268 тис. грн. Адміністративні втрати – 28 тис. грн. Витрати на збут – 15 тис. грн.

Протягом звітнього періоду на підприємстві відбулися такі господарські операції:

1. Реалізовано основних фондів на суму 50 тис. грн, залишкова вартість – 39 тис. грн, витрати на реалізацію – 1 450 грн.

2. Отримано штрафів від підприємств-постачальників за порушення умов договорів – 4 620 грн.

3. Сплата відсотків за кредит – 2 200 грн.

4. Поповнено резервний капітал підприємства – 9 % від величини чистого прибутку підприємства.

Потрібно визначити чистий дохід, валовий прибуток, фінансові результати від операційної діяльності, чистий та нерозподілений прибуток підприємства.

Ситуація 4.4. На двох підприємствах за один місяць спостерігали ситуацію, наведену в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Вихідні дані, тис. грн

Показники	Підприємство 1 (П1)	Підприємство 2 (П2)
Чистий дохід	70	70
Постійні витрати	20	30
Змінні витрати	30	20

Визначте очікуваний приріст прибутку в разі підвищення чистого доходу на кожному підприємстві на 20 %.

Ситуація 4.5. Підприємство випускає продукцію за ціною 250 грн. Плановий обсяг випуску на рік становить 12 тис. шт. Постійні витрати на весь випуск визначено на рік у сумі 876 тис. грн. Змінні витрати на одиницю продукції, згідно з фактичними даними калькуляції, дорівнюють 160 грн/шт.

Визначте точку рентабельності (X), валову маржу (внесок на покриття постійних витрат і прибутку) на одиницю продукції та величину прибутку для запланованого обсягу виробництва.

Ситуація 4.6. Підприємство випускає продукцію за ціною 3,50 грн. Змінні витрати становлять 2,10 грн на одиницю продукції. Постійні витрати на місяць – 700 грн.

Який запас фінансової міцності має цей бізнес за суми прибутку 490 грн на місяць?

Ситуація 4.7. Підприємство придбало чорно-білі та кольорові календарі. Заплановано за один тиждень реалізувати 400 чорно-білих календарів за ціною 3,50 грн за закупівельної ціни 2,10 грн і 500 кольорових календарів за ціною 6 грн за закупівельної ціни 3,92 грн.

Чому дорівнює поріг рентабельності кожного з виробів за умов оренди торговельної точки 700 грн/тижд.?

Ситуація 4.8. Фірма, яка виготовляє чотири види товару (А, Б, В, Г), становила на наступний рік планову виробничу програму та прогнозує досягнути показників витрат, наведених у табл. 4.2.

Таблиця 4.2

Показники діяльності фірми на наступний рік

Показники	Товар А	Товар Б	Товар В	Товар Г
Річний випуск продукції, од.	1 000	2 500	4 000	800
Ціна за одиницю продукції, грн	200	400	300	500
Змінні витрати на одиницю продукції, грн	140	320	280	420
Постійні витрати на одиницю, грн	40	40	40	40
Заробітна плата основних виробничих робітників на одиницю продукції (змінні витрати), грн	20	20	20	25

Зробіть висновок щодо економічної доцільності такої виробничої програми.

Ситуація 4.9. Три підприємства випускають продукцію, яку характеризують величини економічних показників, наведені в табл. 4.3.

Показники випуску продукції на трьох підприємствах

Показники випуску продукції	Підприємство А	Підприємство Б	Підприємство В
Ціна за одиницю продукції, грн	3	3	3
Змінні витрати, грн/од.	2	1,5	1,2
Постійні витрати, грн/міс.	30 000	54 000	81 000

Які зміни відбудуться із прибутком, якщо кожне підприємство збільшить обсяг виробництва на 10 % (з 80 тис. до 88 тис. одиниць)?

Ситуація 4.10. Підприємство шиє спідниці та блузки. У прогнозований період може бути відпрацьовано 20 тис. люд.-год. За 1 год можна пошити одне худі або три футболки. Вихідні дані за показниками цих виробів наведено в табл. 4.4.

Таблиця 4.4

Вихідні дані

Показники, грн	Футболки	Худі
Ціна реалізації одиниці виробу	150	200
Змінні витрати на одиницю виробу	90	160

Визначте, що більш вигідно виготовляти, якщо можна шити тільки один вид виробу.

Ситуація 4.11. Два підприємства мають вихідні дані виробництва продукції, наведені в табл. 4.5.

Таблиця 4.5

Вихідні дані

Показники, тис. грн	Підприємство 1	Підприємство 2
Валовий дохід	125	125
Чистий дохід	85	85
Постійні витрати	30	40
Змінні витрати	40	30

Визначте коефіцієнт операційного важеля та очікуваний приріст чистого прибутку в разі підвищення чистого доходу на обох підприємствах на 30 %.

Ситуація 4.12. Підприємство виготовляє електрочайники. Постійні витрати за 1 місяць становлять 20 тис. грн. Ціна реалізації одного електрочайника – 700 грн. Змінні витрати на один електрочайник – 500 грн. Скільки потрібно виготовити електрочайників, щоб підприємство не отримало прибутку, але не мало б і збитків?

Ситуація 4.13. Ціна за одиницю продукції – 250 грн. Плановий обсяг випуску – 12 тис. шт. Постійні витрати на плановий обсяг виробництва дорівнюють 876 тис. грн. Змінні витрати на одиницю продукції – 160 грн.

Визначте точку рентабельності, валову маржу на одиницю продукції та величину прибутку за планового обсягу виробництва.

Який прибуток отримає підприємство в разі збільшення обсягу продажів на 10 %?

Як вплине на величину прибутку зростання постійних витрат на 10 %?

Скільки одиниць продукції потрібно продати, щоб дістати прибуток у розмірі 250 тис. грн на міс.?

Ситуація 4.14. Фірма сформувала на поточний рік таку виробничу програму (табл. 4.6).

Таблиця 4.6

Показники виробничої програми фірми на поточний рік

Показники/вироби	А	Б	В	Г
Річний випуск, од.	1 200	2 500	2 000	800
Ціна за одиницю виробу, грн	300	400	200	500
Повна собівартість одиниці виробу, грн	?	?	?	?
Змінні витрати, грн /од.	240	320	160	420
Постійні витрати, грн /од.	40	40	60	50
Зарплата основних виробничих робітників, грн/шт.	20	20	20	25

Чи варто підтримувати таку виробничу програму? Висновок обґрунтуйте.

Ситуація 4.15. Підприємство займається виготовленням зимових курток. Ціна однієї куртки становить 3 500 грн. Плановий обсяг виробництва – 12 тис. шт. Постійні витрати на весь випуск – 900 тис. грн. Змінні витрати на одиницю – 2 600 грн.

Визначте:

точку рентабельності виробництва;

унесок на покриття постійних витрат та прибутку на одиницю продукції;

величину прибутку в разі зростання обсягів продажів на 10 %;

величину прибутку за збільшення постійних витрат на 12 %.

Скільки одиниць продукції потрібно продати, щоб отримати прибуток у розмірі 500 тис. грн і який запас фінансової стійкості буде мати підприємство з таким прибутком?

Яку ціну на куртки має встановити підприємство, щоб отримати прибуток 550 тис. грн від реалізації 10 тис. курток?

Методичні рекомендації до виконання роботи

Загальну систему розподілу виручки й отримання прибутку можна подати у вигляді схеми, зображеної на рис. 4.1.

1. Валовий дохід (виручка від реалізації продукції) – (ВД)		
2. Чистий дохід (ЧД)		Податки, що містяться в ціні (ПЦ)
3. Валова маржа (внесок на покриття постійних витрат і прибутку, маржинальний прибуток) – (ВМ)		Змінні витрати (ЗВ)
4. Фінансовий результат до оподаткування (П)	Постійні витрати (ПВ)	
5. Чистий фінансовий результат (ЧП)	Податок на прибуток (ПП)	
6. Чистий фінансовий результат (ЧП)		

Рис. 4.1. Процес формування чистого фінансового результату

Точкою рентабельності (порогом рентабельності або критичним обсягом виробництва) за визначений період часу називають такий обсяг виробництва (реалізації продукції), у разі досягнення якого підприємство ще не має прибутку, але вже й не зазнає збитків. З економічної точки зору, це мінімальний обсяг виробництва конкретної продукції на підприємстві, який не завдає збитків.

Для розрахунку точки рентабельності потрібно знати ціну реалізації одиниці виробу, змінні витрати на одиницю виробу, постійні витрати за розглянутий період. Точку рентабельності можна визначити математичним і графічним способом.

Математичний підхід розрахунку точки рентабельності зведено до прирівняння доходів (виручки від реалізації) із сумою простійних і змінних витрат за умов, що прибуток у цьому разі (за цього фізичного обсягу випуску продукції) дорівнює нулю.

У цьому разі має місце така рівність:

$$\sum \text{ЧД} = \sum \text{ПВ} + \sum \text{ЗВ}. \quad (4.1)$$

Точку рентабельності можна розраховувати як у кількісних (фізичних) одиницях, так і вартісному обчисленні.

У першому випадку для розрахунку використовують таку формулу (4.2):

$$\text{Ц} \times \text{X} = \text{ПВ} + \text{ЗВ} \times \text{X}. \quad (4.2)$$

Звідси:

$$\text{X} = \frac{\text{ПВ}}{\text{Ц} - \text{ЗВ}}, \quad (4.3)$$

де X – беззбитковий обсяг виробництва (реалізації) за визначений період часу, фізичних одиниць;

ПВ – постійні витрати на весь випуск продукції, грн (визначають як витрати періоду);

Ц – ціна одиниці продукції, грн;

ЗВ – змінні витрати на одиницю продукції, грн/од. (визначають через калькулювання фактичних витрат на одиницю продукції за певний період).

У другому випадку точку рентабельності визначають із застосуванням такої формули:

$$Y = \frac{ПВ}{1 - \frac{ЗВ}{ВД}}, \quad (4.4)$$

де Y – розмір виручки, потрібний для досягнення беззбиткового обсягу виробництва (реалізації), грн;

$ПВ$ – постійні витрати на весь випуск продукції за визначений проміжок часу, грн;

$ЗВ$ – змінні витрати на весь випуск продукції за визначений проміжок часу, грн;

$ВД$ – розмір виручки за визначений проміжок часу, грн.

Для визначення обсягу виробництва (реалізації) продукції ($V_{\text{вир-ва}}$), що забезпечує певну заплановану суму прибутку (Π), формула має такий вигляд:

$$Ц \times V_{\text{вир-ва}} = ПВ + ЗВ \times V_{\text{вир-ва}} + \Pi. \quad (4.5)$$

Підприємству потрібно прагнути до зниження рівня точки рентабельності, тому що це забезпечує швидше отримання прибутку за умов відсутності значного тиску з боку ринку (конкурентів, падіння попиту на продукцію тощо). Зниження рівня точки рентабельності можна досягати через підвищення ціни, зниження постійних і змінних витрат. Запас фінансової міцності показує, наскільки поточний обсяг виробництва або реалізації продукції перевищує беззбитковий їхній обсяг (точку рентабельності). Цей показник можна розрахувати як у відносному (у відсотках), так і в абсолютному вимірюванні (у грн).

Рекомендована література: основна [1 – 4]; додаткова [5; 6; 8; 15 – 18; 20].

Практична робота до теми 5

Оподаткування суб'єктів бізнесу

Зміст роботи

Ситуація 5.1. У перебігу звітного періоду суб'єкт бізнесу, який вибрав спрощену систему оподаткування і є платником ПДВ, здійснив такі операції:

1. Відвантажено покупцям:

а) товари, звільнені від оподаткування згідно зі ст. 197 Податкового кодексу України, на суму 10 тис грн. Розрахунки не проведені;

б) інші товари на суму 108 тис. грн (зокрема ПДВ 18 тис. грн). Розрахунки не проведені.

2. Отримано аванс у сумі 36 тис. грн (зокрема ПДВ 6 тис. грн) за товари, що будуть відвантажені покупцям в наступному звітному періоді.

3. Сплачено постачальникові за товари й послуги, які використовуються як в оподатковуваних, так і в неоподатковуваних операціях, 72 тис. грн (зокрема ПДВ 12 тис. грн).

Визначте суму єдиного податку та податку на додану вартість, що підлягають сплаті до бюджету.

Довідково: обсяги з постачання оподатковуваних операцій (без урахування ПДВ) за попередній календарний рік становили 1 300 тис. грн; сукупні обсяги постачання оподатковуваних та неоподатковуваних операцій (без урахування ПДВ) – 1 600 тис. грн.

Ситуація 5.2. Шевченко О. Д., матері трьох дітей у віці до 18 років, за серпень 2023 року нараховано 10 300 грн заробітної плати, зокрема 2 тис. грн – премія за результатами роботи. Працівниця подала заяву про застосування податкової соціальної пільги.

Визначте суми утриманих із працівниці податків.

Ситуація 5.3. Визначте суму земельного податку та терміни його сплати до бюджету для підприємства, яке має у власності 2 000 м² і використовує їх для розміщення й обслуговування основних і підсобних будівель. Ставки земельного податку затверджено місцевою радою у розмірі 60 % від максимальної величини ставки, встановленої Податковим кодексом України.

Довідково: нормативна грошова оцінка земельної ділянки станом на 01.01.2023 р. = 175 грн/м².

Ситуація 5.4. Підприємство – платник єдиного податку у складі 4-ї групи, що здійснює діяльність у Харківській області, орендує 45 га ріллі. Нормативна грошова оцінка земельної ділянки з урахуванням коефіцієнта індексації, станом на 1 січня 2020 року становить 32 549,20 грн.

Визначте суму єдиного податку, що підлягає сплаті до бюджету, зокрема за податковими періодами.

Ситуація 5.5. Підприємство провадить діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на спеціально відведених автостоянках. Площа земельної ділянки, відведена для паркування, становить 2 400 м². 20 % площі відведено для безоплатного паркування транспортних засобів, передбачених ст. 30 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні».

Визначте суму збору за місця для паркування транспортних засобів, що підлягає сплаті підприємством до бюджету за підсумками III кварталу поточного року, якщо, згідно з рішенням місцевої ради, ставку збору затверджено на рівні 20 % від максимальної ставки, визначеної Податковим кодексом України.

Ситуація 5.6. Фізична особа має у власності квартиру загальною площею 62,6 м², зокрема житлова площа 58,8 м². Визначте суму податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, що підлягає сплаті такою особою, якщо, згідно з рішенням місцевої ради, ставку збору затверджено на рівні 90 % від максимальної ставки, визначеної Податковим кодексом України.

Ситуація 5.7. Фізична особа 25 березня придбала легковий автомобіль. Його середньоринкова вартість становить 1,5 млн грн.

Визначте суму транспортного податку, яка підлягає сплаті до бюджету, якщо місцевим органом влади цей податок затверджено в переліку місцевих податків і зборів, що стягують на відповідній території.

Ситуація 5.8. Громадянка України Іванченко О. І. залишила в спадок своїм близьким таке майно і матеріальні та грошові цінності:

чоловікові – автомобіль (оцінна вартість – 350 тис. грн), дачу (оцінна вартість – 1 500 тис. грн) та цінні папери в сумі 520 грн;

синові – квартиру (оцінна вартість – 700 тис. грн), кошти на банківському рахунку в сумі 300 тис. грн;

онуці – кошти на банківському рахунку в сумі 250 тис. грн;

племіннику – 20 тис. грн на банківському рахунку.

Визначте, який податок з отриманих доходів мають сплатити спадкоємці.

Ситуація 5.9. 29 серпня поточного року Бойко І. М. сплатила річну вартість навчання свого сина Бойка А. О. Сума зазначених витрат – 15 тис. грн (без ПДВ).

Визначте можливість Бойко І. М. скористатися правом на податкову знижку за податком із доходів фізичних осіб, якщо сума нарахованої їй заробітної плати в поточному році буде складати 102 тис. грн.

Ситуація 5.10. На основі наведених даних про господарські операції АВС за II квартал 2024 року визначте суму податкових зобов'язань і податкового кредиту, обчисліть суму ПДВ, належну для сплати до бюджету чи відшкодуванню з нього. Підприємством АВС відвантажено ТОВ ХХХ світильники в сумі 3 600 грн (з урахуванням ПДВ) і ТОВ УУУ в сумі 900 грн (у урахуванням ПДВ). Також у звітному періоді підприємством АВС було отримано від ТОВ ВВВ сталь листову в сумі 6 120 грн (з урахуванням ПДВ). А транспортному підприємству МММ відвантажено світильники в сумі 4 020 грн (з урахуванням ПДВ).

Ситуація 5.11. Підприємство придбало 250 принтерів за ціною 5 тис. грн і 300 сканерів за ціною 3 000 грн з урахуванням ПДВ.

У звітному періоді 40 % принтерів були реалізовані за ціною 6 тис. грн. без урахування ПДВ і 60 % – за 5 500 грн без урахування ПДВ. Під час реалізації сканерів 70 % було реалізовано за ціною 3 600 грн з урахуванням ПДВ і 30 % – за 4 200 грн з урахуванням ПДВ.

Розрахуйте суму ПДВ, що має сплатити підприємство до бюджету.

Ситуація 5.12. Підприємство «Будівельник» спеціалізується на наданні послуг із ремонту, а також продажу будівельних матеріалів через магазин. У ході виконання своєї діяльності підприємством за звітний період було реалізовано:

цементу в сумі 20 тис. грн без урахування ПДВ;

лакофарбових матеріалів у сумі 15 тис. грн без урахування ПДВ;

шпалер, лінолеуму та плитки в сумі 25 тис. грн без урахування ПДВ.

Підприємством було надано послуги з ремонту житлових приміщень та офісів в сумі 50 тис. грн.

Для виконання своєї діяльності підприємством було закуплено сировини й матеріалів в сумі 42 тис. грн з урахуванням ПДВ.

Розрахуйте податок на додану вартість, який потрібно сплатити до бюджету.

Ситуація 5.13. Підприємство «Тютюн світу» реалізувало 2 тис. пачок сигарет із фільтром із власною назвою «Мальборо» по 20 шт. сигарет у пачці з максимальною роздрібною ціною 87,5 грн та 700 пачок сигарет без фільтра з власною назвою «Х» по 20 шт. сигарет у пачці з максимальною роздрібною ціною 32,5 грн.

Візьміть зі ст. 215.3.2 ПКУ адвалорну ставку акцизного податку (у поточному році) для сигарет із фільтром та для сигарет без фільтра від вартості реалізованого товару. Водночас ст. 215.3.3 регламентовано мінімальне акцизне податкове зобов'язання зі сплати акцизного податку на тютюнові вироби. Урахуйте це й розрахуйте акцизний податок.

Ситуація 5.14. Підприємство «Паливо» реалізувало 400 тис. кг бензину (код товару, згідно з УКТ ВЕД 2710114119, 2710114139, 2710114199). Курс євро на перший день кварталу становить 41,65 грн.

Розрахуйте суму акцизного податку, якщо ставку акцизного податку встановлено в грошовому еквіваленті до фізичної одиниці вимірювання товару.

Ситуація 5.15. Кондитерське підприємство «Смаколики» займається виготовленням і реалізацією кондитерських виробів.

У ході здійснення своєї діяльності підприємством реалізовано:

тортів – у сумі 12 тис. грн без урахування ПДВ;

печива – у сумі 10 тис. грн без урахування ПДВ;

цукерок – у сумі 16 тис. грн без урахування ПДВ.

Підприємство також займається наданням послуг із виготовлення тортів на замовлення. Таких послуг за звітний період було зроблено в сумі 30 тис. грн. На виплату заробітної плати виробничого персоналу було витрачено 20 тис. грн. Витрати на закупівлю сировини для виготовлення кондитерських виробів становили 24 тис. грн без урахування ПДВ. На розроблення нових технологій виробництва витрачено 5 тис. грн. Амортизаційні відрахування становлять 2 100 грн.

Розрахуйте величину податку на прибуток, що має сплатити кондитерське підприємство «Смаколики».

Ситуація 5.16. Підприємство «Білла» реалізувало: 135 пляшок по 0,5 л та 75 пляшок по 0,375 л горілки (40 % вмісту спирту етилового), та 26 пляшок по 0,25 л лікеру (25 % вмісту спирту етилового) та 36 пляшок по 0,5 л та 28 пляшок по 0,375 л коньяку (42 % вмісту спирту етилового).

Розрахуйте акцизний податок за специфічною ставкою, установленою ПКУ.

Методичні рекомендації до виконання роботи

Система оподаткування – це сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та до державних цільових фондів, що стягуються у встановленому законами України порядку.

Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому Податковим кодексом України (ПКУ) порядку, становить *податкову систему України*.

Податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку, відповідно до цього Кодексу.

Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що стягується з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значущих дій.

До *загальнодержавних* належать податки та збори, що встановлені ПКУ і є обов'язковими до сплати на всій території України, крім випадків, передбачених ПКУ: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизний податок; екологічний податок; рентна плата; мито.

До *місцевих* належать податки та збори, установлені, відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених ПКУ, рішеннями сільських, селищних, міських рад та рад об'єднаних територіальних громад, створених, згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, у межах їхніх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад. До місцевих податків належать: податок на майно; єдиний податок. До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Оподаткування прибутку є досить активним важелем, за допомогою якого держава може впливати на фінансово-господарську діяльність підприємства. Об'єктом оподаткування є: прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначають шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства, відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають, згідно з положеннями ПКУ.

прибуток, отриманий платником податку на території України та за її межами, який визначають шляхом коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності відповідно до НП(С)БО або МСФЗ, на різниці (ст. 134 ПК).

$$\text{Об'єкт оподаткування} = \text{фінансовий (бухгалтерський) результат} \pm \text{різниці} \quad (5.1)$$

Фінансовий результат платника податку на прибуток – це результат від усіх видів діяльності юридичної особи. Він може бути як додатним (прибуток), так і від'ємним (збиток).

Фінансовий результат до оподаткування зафіксовано в однойменному рядку Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід, форма № 2). Тобто прибуток – у рядку 2290, а збиток – у рядку 2295 Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід, форма № 2).

Іншою важливою складовою об'єкта оподаткування, разом із фінансовим результатом, є різниці, що, відповідно до наведеної формули, можуть збільшувати або зменшувати об'єкт оподаткування.

Різниці – це коригування фінансового результату до оподаткування на показники, визначені у ст. 138 – 141 ПК, положеннях розд. I, II та Перехідних положеннях ПК.

Утім, платники податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за даними бухгалтерського обліку, за останній річний звітний період не перевищує 40 млн грн, мають право прийняти рішення не враховувати різниці (за винятком від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років) (підп. 134.1.1 ПК). У разі ухвалення такого рішення платник має зазначити його в податковій декларації за звітний рік. Протягом наступних звітних періодів, у яких річний дохід платника не перевищує 40 млн. грн, платник таке рішення не декларує та автоматично не враховує різниці.

Починаючи зі звітного року, в якому у платника виникає перевищення річного доходу 40 млн грн, він автоматично втрачає право на неврахування різниць та зобов'язаний зважати на них, визначаючи об'єкт оподаткування (підп. 134.1.1 ПК).

Податок на прибуток можна розраховувати двома шляхами: із застосуванням коригування фінансового результату (ФР) на податкові різниці та без такого коригування (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Умови застосування та варіант розрахунку податку на прибуток

Умови застосування	Варіант розрахунку	Звітний період
Дохід платника податку \leq 40 млн грн	ФР до оподаткування з фінансової звітності* $\times 0,18$	Календарний рік
Дохід платника податку $>$ 40 млн грн	(ФР до оподаткування \pm податкові різниці за розділом III ПКУ) $\times 0,18$	Календарний квартал

* за такого способу розрахунку ФР може бути зменшеним також на збитки минулих років.

В Україні використовують три види непрямих податків: акцизний податок, податок на додану вартість (ПДВ) і мито, основним призначенням яких є забезпечення формування доходів державного бюджету. ПДВ і акциз входять до відпускної ціни продукції підприємств. Під час імпорту товарів у ціну їхнього придбання та подальшої реалізації додають мито.

Вивчення впливу формування і сплати непрямих податків на господарську діяльність їхніх платників має два напрями.

Перший напрям пов'язано з формуванням цін на товари, роботи, послуги. Усі непрямі податки входять до ціни реалізації товарів. Податок на додану вартість може входити до ціни окремих робіт та послуг. Отже, на суму непрямих податків зростає ціна реалізації, що впливає на загальний рівень цін. Підвищення ціни реалізації за певних обставин може негативно впливати на обсяги виробництва й реалізації товарів (робіт, послуг).

Другий напрям впливу непрямих податків на діяльність суб'єктів підприємництва пов'язано з іммобілізацією їхніх грошових коштів оборотних активів на сплату непрямих податків до бюджету. Як відомо, джерелом сплати непрямих податків до бюджету є надходження виручки від реалізації продукції, оскільки непрямі податки входять до ціни реалізації.

Мито є непрямим податком, що стягують з товарів, транспортних засобів, інших предметів, які переміщують через митний кордон країни. Видами мита є: ввізне, вивізне, сезонне, спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне. Об'єктом оподаткування є митна вартість товару, що переміщується через кордон. В Україні є два види ставок: у відсотках до вартості товарів; у грошовому розмірі на одиницю товару.

Акцизний податок є непрямим податком, що встановлюється на підакцизні товари та входять у їхню ціну.

До підакцизних товарів (відповідно до ПКУ) належать: спирт етиловий та алкогольні напої, пиво; тютюнові вироби, тютюн, промислові заміники тютюну; автомобілі легкові, кузови, причепа, мотоцикли.

Об'єктами оподаткування є операції з: реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів; реалізації підакцизних товарів, із метою власного споживання, перероблення; увезення підакцизних товарів на митну територію України; реалізації конфіскованих підакцизних товарів.

Податок на додану вартість є непрямим податком, що виконує фіскальну функцію та впливає на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання та їхній фінансовий стан.

Об'єктом оподаткування є операції платників з: постачання товарів; постачання послуг; увезення товарів на митну територію України; вивезення товарів у митному режимі експорту або реекспорту.

Крім юридичних осіб, податки сплачують і фізичні особи.

Податок на доходи з фізичних осіб (ПДФО) – основний податок на доходи фізичних осіб в Україні. Розміри ставок ПДФО визначено в ст. 167 ПКУ. Основною ставкою є 18 %. Її застосовують майже для всіх видів доходів громадян.

Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) – консолідований (зведений) страховий внесок. Його збір здійснюють в системі загальнообов'язкового держстрахування в обов'язковому порядку та на регулярній основі. В Україні з січня 2016 року основна ставка ЄСВ становить 22 %.

Військовий збір – податок, уведений у 2014 р. для фінансування Збройних сил України, яким обкладають доходи фізичних осіб на території України. Ставка військового збору становить 1,5 % від нарахованої заробітної плати.

Наприклад, працівникові нараховано за повний відпрацьований місяць 10 200 грн.

Граничний розмір доходу працівника, який дозволяє застосувати податкову соціальну пільгу (ПСП) в Україні в 2024 році:

$$3\,028 \text{ грн} \times 1,4 = 4\,239,2 \approx 4\,240 \text{ грн.}$$

Таким чином, в 2024 році кожний працівник, розмір доходів якого не перевищує 4 240 грн, має право на застосування ПСП, базовий розмір якої становить 50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи.

$$\text{З 1 січня 2024 року базова ПСП} = 3\,028 \times 0,5 = 1\,514 \text{ грн.}$$

Податкову соціальну пільгу до заробітної плати 10 200 грн не застосовують, оскільки вона більша за граничний розмір доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу в 2024 р. У цьому випадку нарахування на заробітну плату складуть 4 233 грн:

1. Рахуємо податок на доходи фізичних осіб: $10\,200 \times 18\%$ (ставка податку на доходи фізичних осіб) = 1 836 грн.

2. Рахуємо військовий збір: $10\,200 \times 1,5\%$ (ставка військового збору) = 153 грн.

3. Рахуємо єдиний внесок: $10\,200 \times 22\%$ (ставка ЄСВ) = 2 244 грн.

Розмір ставок оподаткування, об'єкти оподаткування, податкові пільги регламентують ПКУ.

Рекомендована література: основна [1 – 4]; додаткова [5 – 10; 20].

Практична робота до теми 6 Фінансування бізнесу

Зміст роботи

Ситуація 6.1. Підприємство має такий склад основних засобів (ОЗ) за групами (тис. грн): будівлі – 100, споруди – 400, передавальні пристрої – 100, машини і обладнання – 300, транспортні засоби – 200.

Визначте структуру основних фондів на цьому підприємстві.

Ситуація 6.2. На підприємстві є в наявності основні засоби (тис. грн): основні фонди на початок року – 17 430, надійшло у звітному році – 1 360, зокрема введено в дію – 1 130, вибуло у звітному році – 670, знос основних засобів а початок року – 1 620, знос основних засобів на кінець року – 1 440.

Визначте технічний стан основних засобів.

Ситуація 6.3. Визначте суму амортизаційного фонду за такої умови: середньорічна вартість будівлі – 100 тис. грн, норма амортизації – 1,6 %; середньорічна вартість обладнання – 600 тис. грн, норма амортизації – 8,3 %; середньорічна вартість споруд – 250 тис. грн, норма амортизації – 5 %.

Чому дорівнює середня норма амортизації в середньому за всіма видами основних фондів?

Ситуація 6.4. За даними, наведеними в табл. 6.1, визначте фондовіддачу, фондомісткість і фондоозброєність ОЗ, укажіть на якому підприємстві краще використовують ОЗ.

**Вихідні дані для розрахунку показників ефективності
використання ОЗ**

Показники	Підприємство А	Підприємство Б
Товарна продукція, тис. грн	520 000	340 000
Середньорічна вартість ОВФ, тис. грн	346 000	12 600
Середньосписочна чисельність робітників, осіб	800	560
Прибуток від реалізації продукції, тис. грн	8 800	6 700

Ситуація 6.5. Визначте середньорічну вартість ОЗ, вартість їх на кінець року і суму амортизації за такої умови: вартість ОВФ на початок року – 2 700 тис. грн, уводять із 15 вересня – 160 тис. грн; вибуття з 1 травня – 180 тис. грн. Норма амортизації дорівнює 10 %.

Ситуація 6.6. Визначте техніко-економічні показники використання ОЗ (коефіцієнти інтенсивного, екстенсивного й інтегрального навантажень), якщо: виробнича потужність підприємства – 14 900 тис. грн, кількість робочих днів у році, з огляду на прийнятий режим роботи, – 204 дні. Фактично відпрацьовано – 206 днів, фактичний випуск продукції підприємством становив 14 700 тис. грн.

Ситуація 6.7. Визначте показники ефективності використання основних засобів підприємства, якщо відомо, що чисельність працівників – 950 осіб; середньорічна вартість основних фондів на підприємстві – 174 млн грн; виробіток на одного працівника на рік становить 94 тис. грн; витрати на виробництво продукції за рік – 83 млн грн.

Ситуація 6.8. Середньорічна вартість основних засобів на підприємстві – 74,8 млн грн. Чисельність працівників – 800 осіб. Виробництво продукції на одного працівника на рік становило 83 400 грн.

Визначте фондівіддачу, фондомісткість, фондоозброєність підприємства.

Ситуація 6.9. Вартість технологічного обладнання підприємства становить 150 млн грн. Частка активної частини в загальній вартості

основних фондів – 45 %. Обсяг реалізації продукції склав 380 млн грн. Повна собівартість – 290 млн грн. Чисельність працівників на підприємстві – 650 осіб.

Визначте показники використання основних фондів: фондівіддачу, фондомісткість, фондоозброєність, фондорентабельність.

Ситуація 6.10. Підприємство придбало верстат для виробництва продукції за початковою вартістю 220 тис. грн. Строк корисного використання верстата – 4 роки, після завершення якого верстат буде списано за очікуваною ліквідаційною вартістю 20 тис. грн. Підприємство планує виготовити на цьому верстаті за перший експлуатаційний рік 2 тис. од. продукції, за другий рік – 4 500 од., за третій рік – 2 500 од., за четвертий рік – 1 тис. од.

Обчисліть суму амортизаційних відрахувань за верстатом із використанням таких методів нарахування амортизації:

- 1) прямолінійного;
- 2) прискореного зменшення залишкової вартості;
- 3) кумулятивного;
- 4) виробничого.

Ситуація 6.11. Визначте ефективність використання оборотних активів, якщо відомо, що залишки оборотних активів на промисловому підприємстві становили на:

- 01.01 – 120 млн грн;
- 01.04 – 150 млн грн;
- 01.07 – 200 млн грн;
- 01.10 – 250 млн грн;
- 31.12 – 235 млн грн.

Обсяг випуску продукції за звітний період становив 3 500 млн грн.

Ситуація 6.12. Випуск продукції за рік становив 100 тис. од., собівартість виробу – 150 грн, ціна виробу на 25 % перевищує його собівартість. Середньорічний залишок оборотних активів – 100 тис. грн, тривалість виробничого циклу виготовлення виробу – 7 днів, коефіцієнт наростання витрат у незавершеному виробництві – 1.

Визначте норматив оборотних активів у незавершеному виробництві, оборотність оборотних активів підприємства.

Ситуація 6.13. Визначте розмір вивільнення або залучення оборотних активів на основі даних, наведених у табл. 6.2.

Таблиця 6.2

Вихідні дані

Показники, тис. грн	План	Факт
Обсяг реалізованої продукції	2 500	2 530
Середньорічні залишки оборотних активів	750	890

Кількість днів роботи підприємства – 250 протягом року.

Ситуація 6.14. Чиста вага деталі, виготовленої зі сталі, – 100 кг, норма витрати сталі – 115 кг. Випускають 5 тис. виробів на рік. Постачання сталі здійснюють один раз на квартал. Транспортний запас становить 3 дні.

Визначте розмір виробничого запасу та коефіцієнт використання сталі.

Ситуація 6.15. Визначте транспортний запас за таких умов. Час руху вантажу від постачальника до споживача – 10 днів. Пробіг документів – 3 дні. Опрацювання документів у постачальника та в банківських установах – 1 день.

Ситуація 6.16. Визначте норматив оборотних активів, укладених у виробничі запаси, на основі даних, наведених у табл. 6.3.

Таблиця 6.3

Вихідні дані

Види виробничих запасів	Запаси (у днях)				Витрати сировини та матеріалів у III кв., тис. грн
	Поточний запас	Підготовчий запас	Транспортний запас	Страховий запас	
Основні матеріали	20	1	4	10	900
Допоміжні матеріали	40	–	4	20	400
Паливо	30	–	5	15	700

Ситуація 6.17. На підприємстві за звітний рік реалізовано товарної продукції в сумі 40 тис. грн, коли середні залишки обігових коштів становлять 6 800 грн.

Визначте можливий обсяг реалізації продукції в наступному році за незмінної суми обігових коштів та зменшеної на 6 днів тривалості їхнього обороту.

Ситуація 6.18. Визначте тривалість операційного, виробничого та фінансового циклів підприємства, зважаючи на такі дані: обсяг реалізації за квартал (РП) – 10 тис. грн, середньоквартальні залишки виробничих запасів (ВЗ) – 2 тис. грн, незавершеного виробництва (НВ) – 100 грн, готової продукції (ГП) – 3 тис. грн, дебіторської заборгованості (ДЗ) – 3 500 грн, коштів (ГК) – 200 грн, кредиторської заборгованості (КЗ) – 1 500 грн.

Ситуація 6.19. Діяльність підприємства ПАТ «Вебінновація-плюс» характеризують показники, наведені в табл. 6.4.

Таблиця 6.4

Вихідні дані, тис. грн

Баланс	На 31.12.2023 р.	На 31.12.2022 р.	На 31.12.2021 р.
Активи			
II. ОБОРОТНІ АКТИВИ			
Запаси	234	284	301
Дебіторська заборгованість	405	341	254
Разом по розділу II	1 940	1 841	1 849
Баланс	3 048	2 947	2 841
Звіт про фінансові результати		На 31.12.2019 р.	На 31.12.2018 р.
Виручка		4 517	4 509
Собівартість продажів		3 781	3 772

Проаналізуйте динаміку періоду операційного циклу протягом 2017 – 2019 рр. і фактори впливу на нього.

Ситуація 6.20. Річна потреба в певному виді сировини становить 3 000 тис. од., середня вартість витрат на виконання одного замовлення – 250 грн, витрати на зберігання одиниці запасів – 100 грн.

Визначте оптимальний середній розмір виробничого запасу поточного зберігання.

Ситуація 6.21. Підприємство робить замовлення сировини за ціною 225 грн за одиницю партією обсягом 35 од. Потреба в сировині є постійною і дорівнює 70 шт. на день протягом 270 робочих днів. Вартість виконання одного замовлення – 25 грн, а витрати на зберігання становлять 12,5 % ціни сировини.

Визначте оптимальний розмір партії замовлення, середній рівень запасів, кількість угод замовлення та періодичність угод, а також ефект від переходу від поточної політики замовлень сировини до політики, яка ґрунтується на розрахунку оптимального розміру партії замовлення.

Ситуація 6.22. Фірма випускає батареї 1 500 од./день за ціною 6 грн/од. Компанії потрібно 22 дні, щоб сировина перетворилася на товар. Фірма надає покупцям відстрочення платежу 40 днів. Сама фірма має можливість оплачувати послуги постачання протягом 30 днів.

Визначте, протягом якого періоду часу на підприємстві обертається власний капітал (фінансовий цикл)? Яку величину оборотного капіталу потрібно підтримувати для цієї виробничої програми?

Ситуація 6.23. Підприємство випускає портативні радіоприймачі 2 600 шт. на день за 600 грн/од. Підприємству потрібно 35 днів, щоб сировина перетворилася на товар. Виробник надає покупцям відстрочення платежу 40 днів. Сама ж фірма має можливість оплачувати послуги постачальників протягом 50 днів.

Визначте тривалість фінансового циклу. Яку суму оборотного капіталу потрібно підтримувати підприємству для цієї виробничої програми? Яку величину оборотного капіталу буде потрібно в разі скорочення відстрочення платежу підприємства до 35 днів?

Передбачено впровадження нової технології, що збільшить виробництво виробів до 2 800 шт., скоротить виробничий цикл до 28 днів, однак підвищить вартість виробів до 720 грн. Очікують зростання виручки на 2 тис. грн. Чи варто її запроваджувати?

Ситуація 6.24. Ви працівник фінансового відділу, і вам потрібно простежити питання щодо використання короткострокового кредиту

фірмою. Протягом деякого часу фірма користувалася овердрафтом. Місячний обіг коштів характеризується такими показниками (чисельник – знято з рахунку, знаменник – зараховано на рахунок, тис. грн):

02.03.15	$\frac{970}{360}$	10.03.15	$\frac{700}{480}$	15.03.15	$\frac{0}{990}$
22.03.15	$\frac{370}{240}$	29.03.15	$\frac{788}{780}$	30.03.15	$\frac{320}{500}$

Початкове (позитивне) сальдо – 500 тис. грн. Плата за користування овердрафтом, відповідно до договору з банком, становить 0,50 % від суми за кожний день.

Визначте стан справ зі звіту на 1 квітня й суму оплати за користування овердрафтом.

Ситуація 6.25. Підприємство 03.02 отримало від банку кредит на придбання сировини для виробництва продукції в розмірі 20 тис. грн до кінця року під 25 % річних. Відсотки за користування кредитом сплачують в останній робочий день поточного місяця й одночасно з кінцевим строком погашення кредиту. Кредит погашено 21.12 поточного року.

Визначте вартість залучених коштів.

Ситуація 6.26. Підприємство 03.05 поточного року отримало від банку кредит на придбання технологічної лінії обладнання в розмірі 100 тис. грн на два роки під 20 % річних. Дата повернення кредиту 03.05 через два роки. Відсотки за користування кредитом протягом двох років сплачуються щороку в перший робочий день травня. За умовами договору в разі порушення строку погашення основної суми боргу та несвоєчасної сплати відсотків за нього пеня становить 0,005 % за кожний день простроченого платежу. За умовами завдання суму основного боргу було сплачено 31.05 поточного року, а суму відсотків за кредитом виплачено вчасно, тобто пеню буде нараховано за прострочення сплати основної суми боргу на 28 днів.

Розрахуйте відсотки за користування кредитом, суму основного боргу, суму пені та сформуєте графік погашення довгострокового кредиту.

Ситуація 6.27. Фірма хоче збільшити оборотний капітал на 2 млн грн. Можливі три варіанти фінансування:

1. Skorистатися комерційним кредитом протягом року, відмовляючись від знижки, наданої на умовах 2/10 нетто 30.

2. Узяти кредит у банку під 30 % річних, причому ця операція потребує підтримки 14 % резервного залишку на рахунку.

3. Емітувати вексель зі ставкою 19 % річних. Витрати, пов'язані з емісією й розміщенням, становлять 40 тис. грн на 12 міс.

Визначте:

кращий варіант;

граничний відсоток банківської позики, за якої цей варіант фінансування більш вигідний;

яким має бути строк комерційного кредиту, щоб цей вид фінансування був не дорожчим емісії векселя.

Ситуація 6.28. Проектом передбачено будівництво підприємства ABC, потужність якого становить 22 500 тис. грн на рік. Вартість будівництва приміщень оцінюють 23 000 тис. грн, машин і обладнання – 4 500 тис. грн. Додаткові витрати з транспортування та монтажу обладнання, придбання виробничо-господарського інвентарю строком служби понад 1 рік – 1 700 тис. грн. Мінімальна потреба у виробничих запасах – 22 дні, максимальна – 24 дні. Потреба в інших товарно-матеріальних цінностях становить 30 % від розміру виробничих запасів. Норматив запасів грошових коштів – 2 дні.

На підставі наведеної інформації визначте загальну потребу в капіталі для створення нового підприємства та додатково в довгостроковому позиковому капіталі за умов, що власники можуть інвестувати 18 000 тис. грн, а постачальники готові надавати відстрочку платежів на 20 днів.

Складіть укрупнену схему початкового балансу й визначте тип політики фінансування активів підприємства.

Ситуація 6.29. Є можливість фінансування відновлення активів підприємства за трьома варіантами:

коштом власних джерел;

коштом банківського кредиту;

на умовах лізингу.

Вартість активу – 60 тис. грн, строк експлуатації – 5 років, авансовий лізинговий платіж – 5 % від вартості активу. Регулярний лізинговий платіж – 20 грн/рік, ліквідаційну вартість активу після передбаченого терміну експлуатації прогнозують у сумі 10 грн. Середня ставка за банківським кредитом – 15 % на рік.

Обґрунтуйте оптимальний варіант фінансування відновлення активів.

Ситуація 6.30. Компанії надають знижку 3 %, якщо рахунок за товар на суму 100 тис. грн оплачено протягом 10 днів. Однак компанія може отримати товар без знижки зі строком оплати рахунка протягом 60 днів. Банк може позичити гроші для оплати рахунка під 14 % річних.

Який варіант фінансування є більш вигідним? Кредити можна отримати в межах кредитної лінії, розрахованої на рік.

Ситуація 6.31. Є можливість фінансування відновлення активів підприємства за двома варіантами:

коштом власних джерел;

коштом банківського кредиту.

Вартість активу становить 10 200 грн, строк його експлуатації – 10 років. Ліквідаційну вартість активу після передбаченого строку експлуатації прогнозують у сумі 1 тис. грн. Середня ставка за банківським кредитом – 25 % на рік.

Який із варіантів є більш прийнятним?

Ситуація 6.32. Розрахуйте ринкову вартість акцій підприємства Х, якщо передбачено, що доходи та дивіденди за акціями будуть зростати на 15 % за рік протягом наступних двох років, на 13 % протягом третього року, а потім із постійною швидкістю 6 %. У поточному році підприємство виплатило дивіденди 1,15 грн/акцію, дохідність акцій компанії становить 12 %.

Методичні рекомендації до виконання роботи

Активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому [15].

Активи складаються з необоротних та оборотних. Специфікою *необоротних активів* є їхнє багаторазове використання в процесі господарської діяльності понад один рік, переносять частинами свою вартість на готову продукцію.

До складу необоротних активів належать: земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, будинки, споруди, передавальні пристрої, робочі та силові машини й обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар, обчислювальна техніка, робоча та продуктивна худоба, багаторічні насадження, музейні цінності; експонати зоопарків, виставок, бібліотечні фонди, знаряддя лову, спеціальні інструменти та спеціальне пристосування, білизна, постільні речі, одяг та взуття, тимчасові нетитульні споруди, природні ресурси, інвентарна тара, матеріали довготривалого використання з науковою метою, авторські та суміжні з ними права, права користування природними ресурсами, майном, об'єкти промислової власності, інші матеріальні та нематеріальні активи довготривалого використання.

Основною ознакою необоротних матеріальних активів є те, що вони мають матеріально-речову форму. До їхнього складу належать основні засоби (ОЗ) та інші необоротні матеріальні активи. Згідно з підп. 14.1.138, п. 14.1 ст. 14 ПКУ ОЗ – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20 тис. грн, невиробничих ОЗ і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника, вартість яких перевищує 20 тис. грн і поступово зменшується, у зв'язку зі зносом, та очікуваний строк корисного використання яких з дати введення в експлуатацію) становить понад один рік [10].

Для забезпечення відтворення ОЗ важливе значення має ідентифікація їхнього стану та визначення ефективності їхнього використання, наведені в табл. 6.5.

Показники стану та ефективності використання ОЗ

Показники	Формули розрахунку	Характеристика
Фондомісткість	$\frac{\text{Балансова вартість ОЗ}}{\text{Вартість виробленої продукції}}$	Характеризує забезпеченість підприємства ОЗ
Фондоозброєність	$\frac{\text{Балансова вартість ОЗ}}{\text{Середньооблікова чисельність персоналу}}$	Показує величину ОЗ на одного працівника
Коефіцієнт зносу основних засобів	$\frac{\text{Сума зносу ОЗ}}{\text{Балансова вартість ОЗ}}$	Показує рівень зносу ОЗ
Коефіцієнт придатності основних засобів	1 – коефіцієнт зносу	Відображає частину ОЗ, придатну для експлуатації
Коефіцієнт оновлення основних засобів	$\frac{\text{Вартість уведених ОЗ}}{\text{Балансова вартість ОЗ}}$	Показує частину введених нових ОЗ у загальній вартості ОЗ
Коефіцієнт вибуття основних засобів	$\frac{\text{Вартість виведених ОЗ}}{\text{Балансова вартість ОЗ}}$	Характеризує інтенсивність вибуття ОЗ
Фондовіддача	$\frac{\text{Вартість виробленої продукції}}{\text{Балансова вартість ОЗ}}$	Відображає суму виробленої продукції на одну гривню ОЗ
Рентабельність основних засобів	$\frac{\text{Прибуток}}{\text{Балансова вартість ОЗ}}$	Визначає рівень прибутковості використання ОЗ

У процесі використання основні засоби зношуються. Для визначення суми зниження корисності об'єкта основних засобів нараховують амортизацію, методи якої наведено в табл. 6.6.

Таблиця 6.6

Методи нарахування амортизації основних засобів

№ п/п	Формули	Опис методів	Примітки
1	2	3	4
	<i>Прямолінійний метод</i>		
1	Річна сума амортизації = $\frac{\text{Вартість НА}}{\text{Термін використання НА}}$	Величина амортизації залежить від строку корисного використання об'єкта ОЗ. Річну суму амортизації визначають через ділення вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта	Цей метод дає рівномірність розподілу суми амортизації між обліковими періодами

1	2	3	4
<i>Метод зменшення залишкової вартості</i>			
2	<p>Залишкова вартість НА на початок року або первісна вартість на дату початку нарахування амортизації</p> <p>Річна сума амортизації =</p> <p>Річна норма амортизації ×</p>	<p>Визначають річну суму амортизації на основі залишкової вартості об'єкта ОЗ на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річну норму амортизації (у відсотках) обчислюють як різницю між одиницею та результатом кореня ступеня</p>	<p>Цей метод для об'єктів ОЗ, інтенсивність використання яких у міру їх експлуатації зменшується. Він досить трудомісткий і його на практиці застосовують рідко</p>
<i>Метод прискороного зменшення залишкової вартості</i>			
3	<p>Річна норма амортизації = $(1 - \frac{\text{кількість років}}{\sqrt{\frac{\text{ЛВ}}{\text{ПВ}}}}) \times 100$,</p> <p>де ЛВ – ліквідаційна вартість; ПВ – первісна вартість</p>	<p>Це різновид методу зменшення залишкової вартості. Визначає річну суму амортизації як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яку обчислюють, зважаючи на строк корисного використання об'єкта, і подвоюють</p>	<p>Метод найчастіше використовують до ОЗ, інтенсивність використання яких у перші роки експлуатації є значно вищою, ніж у наступні</p>
<i>Кумулятивний метод</i>			
4	<p>Річна сума амортизації = Вартість, що амортизується × КК;</p> <p>КК = $\frac{\text{Кількість років, що залишається до кінця використання НА}}{\text{Сума років, корисного використання НА}}$,</p> <p>де КК – кумулятивний коефіцієнт</p>	<p>Річну суму амортизації визначають як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Останній розраховують діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта ОЗ, на суму кількості років його корисного використання</p>	<p>Метод застосовують до ОЗ, які зношуються більше перші роки експлуатації. Також його використовують до об'єктів зі швидким моральним зносом (наприклад, комп'ютерів)</p>
<i>Виробничий метод</i>			
5	<p>Місячна сума амортизації = Фактичний місячний обсяг продукції × Виробнича ставка амортизації ;</p>	<p>Місячну суму амортизації визначають як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Останню обчислюють діленням вартості, яку амортизують, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство</p>	<p>Метод застосовують, коли інтенсивність використання об'єкта впливає на його експлуатаційні властивості та коли можна визначити обсяг виробництва. Повною мірою</p>

1	2	3	4
	Виробнича ставка амортизації = $\frac{\text{Вартість, що амортизується}}{\text{Загальний обсяг продукції}}$	очікує виробити (виконати) із використанням об'єкта ОЗ	це стосується автотранспорту, який використовують для надання послуг із перевезень будь-якого виробничого обладнання

Оборотні активи (ОА) – це сукупність економічних ресурсів підприємства, що знаходяться в постійному кругообігу, змінюють свою матеріальну форму впродовж одного операційного циклу (одного року), у повному обсязі переносять свою вартість на виготовлену продукцію і в майбутньому забезпечують створення додаткової вартості.

Валові оборотні активи характеризують їхній загальний обсяг, що сформований коштом як власного, так і позикового капіталу.

Чисті оборотні активи (ЧОА) (або *чистий робочий капітал*) визначають ту частину їхнього обсягу, що сформовану коштом власного та довгострокового позикового капіталу:

$$\text{ЧОА} = \text{ОА} - \text{ПФЗ}, \quad (6.1)$$

де ЧОА – сума чистих оборотних активів підприємства;

ОА – сума валових оборотних активів підприємства;

ПФЗ – короткострокові (поточні) фінансові зобов'язання підприємства.

Власні оборотні активи (ВОА) – та їхня частина, що сформована коштом власного капіталу підприємства:

$$\text{ВОА} = \text{ОА} - \text{ДПК} - \text{ПФЗ}, \quad (6.2)$$

де ВОА – сума власних оборотних активів підприємства;

ДПК – довгостроковий позиковий капітал, інвестований в оборотні активи підприємства.

Класифікацію оборотних активів за рівнем ліквідності наведено на рис. 6.1.

Оборотні активи						
Високоліквідні активи		Середньоліквідні активи		Низьколіквідні активи		
Гроші	Цінні папери	Дебіторська заборгованість	Товари відвантажені	Виробничі запаси	Готова продукція	Незавершене виробництво

Рис. 6.1. Класифікація оборотних активів за рівнем ліквідності

Організація оборотних активів підприємства – це планування оборотних активів, методи, форми та способи їхнього формування та використання, а також контроль за їхнім рухом, із метою зростання прибутку підприємства.

Під оборотом оборотних активів розуміють процес їхнього безперервного руху в перебігу здійснення господарської діяльності, який супроводжується послідовним перетворенням їхніх видів та зміною вартості.

Операційний цикл (ОЦ) підприємства – період повного обороту оборотних активів, період часу від моменту витрати підприємством коштів на придбання вхідних запасів сировини й матеріалів до надходження грошей від дебіторів за реалізовану їм продукцію. Тривалість операційного циклу розраховують за формулою:

$$ОЦ = D_{дс} + D_{пз} + D_{нзп} + D_{гп} + D_{дз}, \quad (6.3)$$

де $D_{дс}$ – тривалість одного обороту залишків грошових коштів підприємства, у днях;

$D_{пз}$ – тривалість одного обороту виробничих запасів, у днях;

$D_{нзп}$ – тривалість одного обороту запасів незавершеного виробництва, у днях;

$D_{гп}$ – тривалість одного обороту запасів готової продукції підприємства, у днях;

$D_{дз}$ – тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, у днях.

У процесі організації оборотних активів у межах операційного циклу виділяють дві основні його складові: виробничий і фінансовий цикл підприємства.

Виробничий цикл (ВЦ) підприємства характеризує період повного обороту матеріальних елементів оборотних активів, що використовують для обслуговування виробничого процесу, починаючи з моменту надходження сировини, матеріалів і напівфабрикатів на підприємство й закінчуючи моментом відвантаження виготовленої з них готової продукції підприємствам. Визначають за такою формулою:

$$ВЦ = Д_{пз} + Д_{нп} + Д_{гп}, \quad (6.4)$$

де $Д_{нп}$ – тривалість одного обороту незавершеного виробництва, у днях.

Фінансовий цикл (ФЦ) (цикл грошового обігу) підприємства становить період повного обігу коштів, укладених в оборотні активи, починаючи з моменту погашення кредиторської заборгованості за отримані сировину, матеріали й напівфабрикати та закінчуючи інкасацією дебіторської заборгованості за поставлену готову продукцію. Визначають за такою формулою:

$$ФЦ = ПЦ + Д_{дз} - Д_{кз}, \quad (6.5)$$

де $Д_{кз}$ – тривалість обороту кредиторської заборгованості, у днях.

Графічно операційний, виробничий і фінансовий цикли наведені на рис. 6.2.

Операційний цикл підприємства				
Виробничий цикл підприємства			Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості	Тривалість одного обороту грошових коштів
Тривалість одного обороту виробничих запасів	Тривалість одного обороту незавершеного виробництва	Тривалість одного обороту готової продукції		
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості	Фінансовий цикл підприємства			

Рис. 6.2. Структура операційного, виробничого та фінансового циклів

Підприємству потрібно прагнути до зменшення фінансового циклу, тому що його подальше збільшення додатково вилучає власні кошти із процесу виробництва. Можна виділити чотири основні моделі зіставлення циклів на підприємстві.

Визначення потреби в оборотних активах здійснюють на основі їхнього планування та нормування. *Нормування* – це процес визначення тієї частини оборотних активів, яка потрібна підприємству для забезпечення нормального, безперервного процесу виробництва, реалізації продукції та здійснення розрахунків.

Норматив оборотних активів щодо виробничих запасів визначають множенням односторонніх витрат запасів на норму оборотних активів (у днях).

Норма оборотних активів (у днях) містить такі елементи:

транспортний запас – різниця між часом перебування вантажу в дорозі від постачальника до споживача та часом пробігу розрахункових документів, їхнього оформлення та опрацювання;

підготовчий запас – час для прийняття, розвантаження, сортування, складання запасів;

технологічний запас – час на підготовчі операції, якщо вони є складовою виробничого циклу;

поточний (складський) запас – норма оборотних активів у частині поточного запасу, що залежить від частоти та ритмічності постачань матеріалів, рівномірності їхнього споживання у виробництві, рекомендований розмір – 50 % середнього інтервалу між постачанням;

гарантійний (страховий) запас – запас, створюваний для запобігання наслідкам можливих перебоїв у постачанні, що звичайно встановлюють в межах 50 % поточного запасу.

Модель економічно обґрунтованого розміру замовлення дозволяє встановити оптимальну величину однієї партії постачання (ПП) на основі мінімізації операційних витрат їхнього формування та утримання:

$$ПП = \sqrt{\frac{2 \times ОВС \times V_p}{B}}, \quad (6.6)$$

де ОВС – обсяг виробничого споживання запасів;

V_p – середня вартість розміщення одного замовлення;

B – вартість зберігання одиниці запасів.

Показники, що характеризують стан та ефективність використання оборотних активів, наведено в табл. 6.7.

Таблиця 6.7

Показники, що характеризують стан та ефективність використання оборотних активів (ОА)

Показники	Формули
Коефіцієнт оборотності	$\frac{\text{Реалізована продукція}}{\text{Середньорічний залишок ОА}}$
Коефіцієнт завантаження	$\frac{\text{Середньорічний залишок ОА}}{\text{Реалізована продукція}}$
Коефіцієнт одного обороту (тривалість обороту)	$\frac{360}{\text{Коефіцієнт оборотності}}$
Середньорічний залишок оборотних активів	$\frac{\text{Середньомісячні залишки ОА}}{12}$
Загальна матеріалоємність	$\frac{\text{Сума матеріальних витрат}}{\text{Обсяг виготовленої продукції}}$
Норматив власних оборотних активів у виробничих запасах	Денна потреба в конкретному ресурсі × Норма запасів
Поточний запас	Денна потреба в конкретному ресурсі × Період постачання
Страховий запас	Денна потреба в конкретному ресурсі × × Період зриву постачання
Норматив оборотних активів у незавершеному виробництві	Однородні витрати × Тривалість виробничого циклу × × Коефіцієнт зростання витрат
Норматив оборотних активів у залишках готової продукції	Однородний випуск продукції за собівартістю × × Норма запасу готової продукції на складі

Є різні погляди щодо сутності економічної категорії «капітал»: *капітал* – це частина багатства, що становить сукупність засобів виробництва; *капітал* – це вартість, яка формує додану вартість; *капітал* – це частина суспільного багатства, яку використовують підприємці для отримання прибутку (тобто приріст капіталу); *капітал* – це виробничий фактор, ресурс тривалого використання (будівлі, техніка, комп'ютери), тобто це сукупність речових благ, які слугують для виробництва.

За змістом і формою капітал розподіляють на актив і пасив.

Актив складають речовий капітал (основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, капітальні інвестиції, запаси тощо); нематеріальні

активи (ліцензії, патенти, права користування, програмне забезпечення тощо); грошовий капітал (грошові кошти в касі, на рахунках підприємства, еквіваленти грошових коштів).

Пасив складає власний капітал (зареєстрований, додатковий, резервний, вилучений, неоплачений капітал, нерозподілений прибуток, цільове фінансування; забезпечення майбутніх витрат і платежів, резерви); позиковий капітал (довгострокові та короткострокові позики, фінансовий лізинг тощо); залучений капітал (кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, аванси отримані, відстрочені платежі, векселі видані тощо).

За джерелами формування капітал розподіляють на власний і позиковий.

Власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності будь-якого підприємства. Поняття сутності та змісту власного капіталу безпосередньо пов'язано з балансовим рівнянням:

$$\text{Активи підприємства} = \text{Власний капітал} + \text{Зобов'язання.}$$

Власний капітал – це фінансові ресурси, які вкладає і додатково накопичує підприємство для організації та фінансування господарської діяльності. Розгляньмо більш докладно складові власного капіталу.

Зареєстрований капітал є майновою основою діяльності підприємства, із метою отримання прибутку. Він і є основою його власного капіталу.

Додатковий капітал може утворюватися або коштом вартості реалізації випущених акцій, що перевищує їхню номінальну вартість (емісійний дохід), або суми дооцінки необоротних активів, вартості активів, безоплатно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб.

Резервний капітал – це капітал, створений у господарському товаристві в розмірі, встановленому установчими документами, але в акціонерному товаристві (АТ) не менше ніж 25 % зареєстрованого капіталу. Розмір щорічних відрахувань до резервного капіталу передбачено установчими документами, але не може бути меншим за 5 % чистого прибутку. Його головне завдання полягає в покритті збитків і зниженні ризику кредиторів у разі погіршення економічної ситуації.

Неоплачений капітал визначають як суму заборгованості власників (учасників) за внесками до зареєстрованого капіталу. Його суму вилучають під час розрахунку власного капіталу.

Вилучений капітал утворюють через викуп акцій (або часток) у їхніх власників та повторного розміщення або анулювання викуплених акцій. За П(С)БО вилучений капітал – це фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників.

Позиковий капітал підприємств утворюють грошові кошти, що не належать підприємству, але тимчасово перебувають у його розпорядженні та використовуються нарівні з власними коштами. Кредитор передає позичальникові не просто гроші, а гроші як капітал. Він передає вартість, що в процесі свого функціонального використання не тільки зберігається, але й зростає в розмірі та приносить прибуток. Згідно з П(С)БО 11, позиковий капітал складається з довгострокових та поточних зобов'язань, забезпечення наступних витрат і платежів та доходів майбутніх періодів. Зобов'язання, згідно з П(С)БО, характеризують заборгованість підприємства, що виникла унаслідок минулих подій, і погашення якої очікувано призведе до зменшення ресурсів підприємства, які втілюють у собі економічні вигоди.

Джерелами формування та способами залучення позикового капіталу є кредит, короткострокове фінансування підприємств на основі використання факторингу, залучення капіталу підприємством на основі використання фінансового лізингу; фінансування підприємств на основі емісії корпоративних облігацій; кредиторська заборгованість у формуванні короткострокового позикового капіталу.

Кредит (від лат. *credimur* – «позика, борг») – це об'єктивна вартісна категорія, частина економічних відносин між суб'єктами ринку щодо акумулювання й перерозподілу вартості на умовах їхнього повернення, терміновості та платності. «Банківський кредит» за Законом України «Про банки і банківську діяльність» – це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надане в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату відсотків та інших зборів із такої суми. Основними видами надання короткострокового кредиту є овердрафт, кредитна лінія, операції «репо» з товарами.

Овердрафт – це кредит, який надає банк клієнтові, якщо немає достатньої кількості коштів на його рахунку для здійснення необхідних розрахунків. Його надають надійному клієнтові з високим іміджем і репутацією та досить великим строком співпраці з банком.

Суму плати за користування овердрафтом ($P_{\text{кр}}$) визначають за такою формулою:

$$P_{\text{кр}} = C \times D \times \%, \quad (6.7)$$

де C – сума овердрафту;

D – кількість днів користування овердрафтом;

$\%$ – відсоток, відповідно до кредитного договору.

Оптимальна структура капіталу є співвідношенням між зобов'язаннями та власним капіталом підприємства, яке збільшує величину капіталу, що використовує підприємство і, як наслідок, прибутки його власників.

Вартість залучення капіталу коштом прибутку, що залишають у розпорядженні підприємства, $VK_{\text{п}}$ визначають як недоотриманий прибуток від укладення її в інші джерела:

$$VK_{\text{п}} = \frac{ПР}{ВлК} \times 100 \%, \quad (6.8)$$

де $ПР$ – прибуток;

$ВлК$ – власний капітал.

Вартість залучення капіталу за рахунок додаткової емісії $VK_{\text{е}}$:

$$VK_{\text{е}} = \frac{K_a + D_a + I}{СК_a \times (1 - Z_e)}, \quad (6.9)$$

де K_a – кількість акцій, шт.;

D_a – сума дивідендів на одну акцію, грн;

I – очікуваний індекс зростання дивідендів;

$СК_a$ – сума капіталу, залучених через емісію акцій, грн;

Z_e – питома вага емісійних витрат.

Вартість залученого капіталу за рахунок кредиту банку $ВК_B$:

$$ВК_B = \frac{C_B \times (1 - \Pi_n)}{1 - B_k}, \quad (6.10)$$

де C_B – відсоткова ставка за кредитом;

Π_n – ставка податку із прибутку;

B_k – питома вага витрат, пов'язаних із залучення кредиту.

Вартість залученого капіталу шляхом випуску облігацій $ВК_O$:

$$ВК_O = \frac{C_{BO} \times (1 - \Pi_n)}{1 - B_k}, \quad (6.11)$$

де C_{BO} – ставка відсотка за облігаціями.

Вартість залученого капіталу коштом товарного кредиту $ВК_{TK}$:

$$ВК_{TK} = \frac{x}{100 - x} \times \frac{365}{z - y}, \quad (6.12)$$

де x – відсоток знижки, якщо фірма не використовує товарний кредит;

z – кількість днів, на які фірма бере товарний кредит;

y – кількість днів, протягом яких фірма може здійснити платіж і скористатися знижкою.

Загальну вартість капіталу може бути розраховано за такою формулою:

$$ЗВК = \frac{(\sum Y_i \times ВК_i)}{100 \%}, \quad (6.13)$$

де Y_i – питома вага i -го виду капіталу у відсотках у загальному капіталі підприємства;

$ВК_i$ – вартість залученого капіталу з різних джерел.

Для пошуку оптимальної структури капіталу використовують показник ефективності залученого позикового капіталу або ефективність фінансового важеля:

$$ЕФВ = (1 \times \Pi_n) \times (R_a \times B_k) \times \frac{ПК}{ВК} \times 100 \%, \quad (6.14)$$

де R_a – рівень рентабельності використання активів;

B_k – ставка відсотка за кредит;

ПК – сума (або питома вага) позикового капіталу;

ВК – сума (або питома вага) власного капіталу.

Рекомендована література: основна [1 – 4]; додаткова [5; 6; 8; 10 – 13; 15; 16; 19 – 20; 22; 31; 32].

Практична робота до теми 7

Оцінка фінансового стану суб'єкта бізнесу

Зміст роботи

Ситуація 7.1. Завершіть складання балансу (табл. 7.1) за такими даними: відношення довгострокових зобов'язань до власного капіталу – 0,5; оборотність активів – 2,5; середній період погашення дебіторської заборгованості (у році було 360 робочих днів і весь продаж здійснювався у кредит); оборотність запасів – 9; частка валового прибутку у виторгу від реалізації – 10 %; коефіцієнт ліквідності – 1.

Таблиця 7.1

Баланс, тис. грн

Актив		Пасив	
1. Необоротні активи:		1. Власний капітал	
Основні засоби	?	Звичайні акції	100
2. Оборотні активи		Нерозподілений прибуток	?
Запаси	?	2. Довгострокові зобов'язання	
Дебіторська заборгованість	?	Довгострокова кредиторська заборгованість	?
Грошові кошти та їх еквіваленти	?	3. Короткострокові зобов'язання	
		Короткострокова кредиторська заборгованість	100
Разом активів	?	Разом пасивів	?

Ситуація 7.2. Дайте оцінку фінансового результату діяльності підприємства, урахуваючи такі дані: зареєстрований капітал – 1,8 млн грн,

чистий прибуток – 630 тис. грн, сума виплачених дивідендів – 300 тис. грн, емісійна премія – 300 тис. грн, валовий прибуток – 720 тис. грн, вартість придбання однієї акції – 11 грн, вартість продажу однієї акції – 16 грн.

Ситуація 7.3. Укрупнений баланс і звіт про фінансові результати підприємства за останні три роки наведено в табл. 7.2.

Таблиця 7.2

Фінансова звітність підприємства ABC, тис. грн

Показники	2019 р.	2020 р.	2023 р.
Баланс			
Необоротні активи: основні засоби	2 581	4 430	4 363
Оборотні засоби: запаси	2 031	2 613	3 287
дебіторська заборгованість	1 963	2 870	4 051
грошові кошти	561	387	202
Разом активів	7 136	10 300	11 904
Власний капітал	4 223	4 940	5 704
Довгострокові зобов'язання	500	1 000	950
Короткострокові зобов'язання: короткострокові кредити банку	250	900	1 050
кредиторська заборгованість за товари	1 862	2 944	3 613
поточні зобов'язання за розрахунками	301	516	587
Разом пасивів	7 136	10 300	11 904
Звіт про фінансові зобов'язання			
Чистий дохід	11 863	14 952	16 349
Собівартість реалізованої продукції	8 537	11 124	12 016
Адміністративні витрати та витрати на збут	2 349	2 659	2 993
Фінансовий результат до оподаткування	977	1 169	1 340

Визначте тенденції розвитку підприємства та його фінансовий стан. Зробіть висновки.

Ситуація 7.4. За даними фінансової звітності підприємства (див. табл. 7.2) дайте оцінку платоспроможності (ліквідності) підприємства в динаміці. Відповідь обґрунтуйте.

Ситуація 7.5. Використовуючи дані фінансової звітності підприємства (див. табл. 7.2), дайте оцінку фінансової стійкості. Охарактеризуйте рівень фінансової стійкості для цього суб'єкта господарювання в динаміці, надайте рекомендації.

Ситуація 7.6. За даними балансу підприємства (див. табл. 7.2) здійсніть експрес-аналіз фінансового стану досліджуваного суб'єкта господарювання. За результатами виконаних розрахунків сформууйте аналітичні таблиці. Надайте розгорнуті обґрунтовані висновки.

Ситуація 7.7. Використовуючи дані звіту про фінансові результати (див. табл. 7.2), здійсніть аналіз формування показників фінансових результатів діяльності підприємства за допомогою аналітичної таблиці та відповідних методів аналізу. Виділіть та охарактеризуйте фактори, що впливають на розмір та динаміку чистого фінансового результату підприємства.

Висновки обґрунтуйте.

Ситуація 7.8. Визначте причини низького значення рентабельності власного капіталу (ROE), використовуючи аналіз Дюпона (табл. 7.3).

Таблиця 7.3

Вихідні дані, тис. грн

Показники	Підприємство 1	Підприємство 2	Підприємство 3	Підприємство 4
Прибуток	70	200	208 700	1 528
Власний капітал	1 670	1 860	20 208 700	10 153
Обсяг продажів	2 600	3 230	1 225 300	15 644
Сума активів за балансом	1 930	2 240	22 545 900	20 313

Ситуація 7.9. Визначте показник рентабельності власного капіталу (ROE) підприємства, якщо відомо, що балансова вартість чистих активів дорівнює 1 млн грн на початок року та 1,5 млн грн на кінець року, а чистий прибуток становив за рік 300 тис. грн. Ринкову ставку депозитного відсотка оцінено на рівні 15 %.

Чи має сенс інвестувати або зберігати вкладені раніше кошти в цьому підприємстві?

Ситуація 7.10. Який із компонентів формули Дюпона, наведеної за підприємством, звертає на себе увагу як свідчення ненормальності його діяльності? Середньогалузеві показники: (Прибуток / Продажі), (Продажі / Активи) і (Активи / Власний капітал) дорівнює рівням 0,41; 0,97 і 0,29, відповідно.

На необхідність якого найбільш пріоритетного напрямку антикризового управління це вказує?

$$ROE = 0,12 = 0,5 \times 0,8 \times 0,3; i_{\text{деп}} = 0,15; ROE < i_{\text{деп}}$$

Ситуація 7.11. За даними фінансової звітності підприємства, наведеними в табл. А.1 і А.2 додатка А, дайте оцінку ймовірності його банкрутства на основі моделі Е. Альтмана. Надайте розгорнуті аналітичні висновки, сформулюйте й обґрунтуйте рекомендації щодо підтримання стійкого фінансового стану або фінансового оздоровлення підприємства.

Ситуація 7.12. За даними фінансової звітності підприємства, наведеними в табл. А.1 додатка А, дайте оцінку ймовірності його банкрутства на основі моделі Р. Ліса. Надайте розгорнуті аналітичні висновки, сформулюйте й обґрунтуйте рекомендації щодо підтримки стійкого фінансового стану або фінансового оздоровлення підприємства.

Ситуація 7.13. За даними фінансової звітності підприємства, наведеними в табл. А.1 і А.2 додатка А, дайте оцінку ймовірності його банкрутства на основі моделі Г. Спрінґейта. Надайте розгорнуті аналітичні висновки, сформулюйте й обґрунтуйте рекомендації щодо підтримання стійкого фінансового стану або фінансового оздоровлення підприємства.

Методичні рекомендації до виконання роботи

Фінансовий стан – це комплексна характеристика ефективності формування та використання наявних ресурсів підприємства, його реальних і потенційних фінансових можливостей та здатності до виконання зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання, що може бути оцінена за допомогою системи показників [23].

Фінансовий аналіз – це складова частина загального економічного аналізу діяльності підприємства, що реалізується через процес дослідження його фінансового стану та основних результатів фінансово-

господарської діяльності на основі накопичення, трансформації та використання інформації фінансового характеру, із метою обґрунтування та ухвалення ефективних управлінських рішень щодо забезпечення сталого розвитку підприємства [23].

Інформаційною основою для виконання аналітичних процедур є *фінансова звітність* суб'єктів господарювання: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, додатки до річної фінансової звітності тощо.

До завдань фінансового аналізу належать: здійснення експрес-аналізу фінансової звітності підприємства; аналітичне дослідження фінансового стану суб'єкта господарювання за його основними характеристиками: ліквідністю, платоспроможністю, діловою активністю, кредитоспроможністю, фінансовою стійкістю та незалежністю підприємства від зовнішніх джерел фінансування, прибутковістю та рентабельністю тощо; оцінювання структури майна та джерел його формування на підприємстві; виявлення змін фінансового стану підприємства у просторовому та часовому аспектах; виявлення основних факторів, що впливають на зміни фінансових результатів і фінансового стану суб'єкта господарювання; прогнозування майбутніх тенденцій фінансових показників.

Оцінювання ліквідності (платоспроможності) балансу за допомогою показників наведено в табл. 7.4 і 7.5.

Таблиця 7.4

Порядок групування активів і пасивів

Порядок групування активів за ступенем швидкості перетворення на ліквідні активи		Порядок групування пасивів за ступенем строковості виконання зобов'язань	
Показники	Інформаційне забезпечення, форма 1	Показники	Інформаційне забезпечення, форма 1
1. Найбільш ліквідні активи, А1	р. 1160 + р. 1165	1. Найбільш термінові зобов'язання, П1	рр. (1610 ÷ 1630)
2. Активи, що швидко реалізують, А2	рр. (1125 ÷ 1155)	2. Короткострокові пасиви, П2	р. 1600 + р. 1660 + р. 1665 + р. 1690
3. Активи, що повільно реалізують, А3	р. 1170 + р. 1190 + р. 1200 + р. 1100 + р. 1110	3. Довгострокові пасиви, П3	р. 1595 + р. 1700
4. Активи, що важко реалізують А4	р. 1095	4. Постійні пасиви, П4	р. 1495

Фінансові коефіцієнти ліквідності

Показники	Порядок розрахунків	Рекомендовані значення	Коментарі
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$L_1 = \frac{A_1}{\Pi_1 + \Pi_2}$	> 0,2 – 0,7	Показує, яку частину короткострокової заборгованості підприємство може погасити найближчим часом за рахунок грошових коштів
Коефіцієнт «критичної оцінки»	$L_2 = \frac{A_1 + A_2}{\Pi_1 + \Pi_2}$	Допустиме значення 0,7 – 0,8, бажано $\geq 1,5$	Показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути негайно погашеною за рахунок грошових коштів, короткотермінових цінних паперів та надходжень за розрахунками
Коефіцієнт поточної ліквідності	$L_3 = \frac{A_1 + A_2 + A_3}{\Pi_1 + \Pi_2}$	Оптимальне – не менше за 2	Показує, яку частину поточних зобов'язань можна погасити за допомогою мобілізації оборотних коштів

Показники оцінювання фінансової стійкості та їхній розрахунок наведено в табл. 7.6 і 7.7.

Розрахунок величини джерел коштів і величини запасів та витрат

1. Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних активів	2. Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних коштів і довгострокових позикових джерел формування запасів	3. Надлишок (+) або нестача (–) загальної величини основних джерел формування запасів
$\pm \Phi^C \geq BOK - З$	$\pm \Phi^T = \Phi K - З$	$\pm \Phi^O \geq Д\Phi - З$
$\pm \Phi_c = \text{р. 1495} - \text{р. 1095} - \text{р. 1100}$	$\pm \Phi_T = \text{р. 1495} - \text{р. 1095} + \text{р. 1510} - \text{р. 1100}$	$\pm \Phi_c = \text{р. 1495} - \text{р. 1095} + \text{р. 1595} + \text{р. 1600} - \text{р. 1100}$
$S(\Phi) = 1, \text{ якщо } \Phi > 0; = 0, \text{ якщо } \Phi < 0$		

Фінансові коефіцієнти, що використовують для оцінювання фінансової стійкості компанії

Показники	Формули	Рекомендовані значення	Коментарі
Коефіцієнт автономії	$U_1 = \frac{p.1495}{p.1900}$	Мінімальне порогове значення на рівні 0,4. Перевищення вказує на зростання фінансової незалежності	Характеризує фінансову незалежність підприємства від позикових джерел фінансування
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	$U_1 = \frac{p.1495 - p.1095}{p.1195}$	> 0,1. Чим вищим є показник (0,5), тим кращим фінансовий стан підприємства	Ілюструє наявність у підприємства власних оборотних активів, необхідних для його фінансової стійкості
Коефіцієнт фінансової стійкості	$U_1 = \frac{p.1495 + p.1595}{p.1900}$	> 0,6	Показує, яку частину активів фінансують за рахунок стійких (довгострокових) джерел

Сутність методики комплексного (бального) оцінювання фінансового стану підприємства полягає в класифікації підприємств за рівнем фінансового ризику, залежно від набраної кількості балів, зважаючи на фактичні значення його фінансових коефіцієнтів. Інтегральне бальне оцінювання фінансового стану організації наведено в табл. 7.8.

Таблиця 7.8

Інтегральне бальне оцінювання фінансового стану підприємства

Показники фінансового стану	Рейтинги показників	Критерії		Умови зниження критерію
		найвищі	найнижчі	
1	2	3	4	5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	20	0,5 та вищі – 20 балів	Менше за 0,1 – 0 балів	За кожні 0,1 пункту зниження після 0,5 знімають 4 бала
Коефіцієнт «критичної оцінки»	18	1,5 та вищі – 18 балів	Менше за 1 – 0 балів	За кожні 0,1 пункту зниження після 1,5 знімають 3 бала

1	2	3	4	5
Коефіцієнт поточної ліквідності	16,5	2 та вищі – 16,5 бала	Менше за 1 – 0 балів	За кожні 0,1 пункту зниження після 2 знімають 1,5 бала
Коефіцієнт автономії	17	0,5 та вищі – 17 балів	Менше за 0,4 – 0 балів	За кожні 0,01 пункту зниження після 0,5 знімають 0,8 бала
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	15	0,5 та вищі – 15 балів	Менше за 0,1 – 0 балів	За кожні 0,1 пункту зниження після 0,5 знімають 3 бала
Коефіцієнт фінансової стійкості	13,5	0,8 та вищі – 13,5 бала	Менше за 0,5 – 0 балів	За кожні 0,1 пункту зниження після 0,8 знімають 2,5 бала

Критерії оцінювання фінансового стану такі:

клас 1 (100 – 97 балів) – підприємства з абсолютною фінансовою стійкістю та абсолютно платоспроможні;

клас 2 (96 – 67 балів) – підприємства, що мають нормальний фінансовий стан;

клас 3 (66 – 37 балів) – підприємства, фінансовий стан яких оцінюють як задовільний;

клас 4 (36 – 11 балів) – підприємства з нестійким фінансовим станом;

клас 5 (10 – 0 балів) – підприємства, що перебувають у кризовому фінансовому стані.

Експрес-аналіз балансу підприємства передбачає використання методів вертикального та горизонтального аналізу.

Вертикальний аналіз дозволяє визначити питому вагу кожної статті пасиву та активу в підсумку балансу на певний момент часу, тобто дослідити структуру джерел формування фінансових ресурсів та майна підприємства у статистиці.

Горизонтальний аналіз уможлиблює вивчення динаміки джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів підприємства через установлення абсолютних і відносних відхилень за статтями пасиву та активу балансу.

У процесі аналізу напрямів використання фінансових ресурсів підприємства потрібно визначити зміни в майні підприємства, зробити висновки про поліпшення або погіршення структури активів. До того ж потрібно звернути увагу на такі моменти: як загалом змінилася величина майна

(сума оборотних і необоротних активів підприємства); на які складові припадала найбільша питома вага в структурі сукупних активів; якою є частка необоротних активів у сукупних активах підприємства (відповідь на це питання характеризує «важку» або «легку» структуру активів підприємства); які зміни відбулися зі складовими необоротних активів; яких змін зазнала їхня структура; як змінилася величина оборотних активів підприємства за досліджуваний період; які статті зробили найбільший внесок у формування оборотних активів: запаси, дебіторська заборгованість, короткострокові фінансові вкладення, грошові кошти; яких змін за досліджуваний період зазнали обсяги дебіторської заборгованості та грошових коштів підприємства.

Експрес-аналіз фінансових результатів діяльності підприємства охоплює такі показники: чистий дохід (виручку) від реалізації продукції; валовий прибуток (збиток); операційний прибуток (збиток); прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування; чистий прибуток (збиток) і містить такі обов'язкові елементи:

1) горизонтальний аналіз фінансових результатів за звітний період – дослідження змін кожного показника за аналізований період;

2) вертикальний аналіз – дослідження структури відповідних показників і їхніх змін.

Вивчення й аналіз загальної суми прибутку на підприємстві слід здійснювати на підставі даних форми 2 «Звіт про фінансові результати» – за допомогою поєднання методів горизонтального та вертикального аналізу й подати у вигляді табл. 7.9.

Таблиця 7.9

Аналіз структури формування фінансових результатів підприємства

№ п/п	Показники	Звітний рік			Попередній рік			Відхилення
		Чистий дохід	Собівартість	Прибуток (збиток)	Чистий дохід	Собівартість	Прибуток (збиток)	
1	2	3	4	5 = 3 - 4	6	7	8 = 6 - 7	9 = 5 - 8
1	Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг)	р. 2000	р. 2050		р. 2000	р. 2050		

Закінчення табл. 7.9

1	2	3	4	5 = 3 – 4	6	7	8 = 6 – 7	9 = = 5 – 8
	Валовий прибуток (збиток)			р. 2090			р. 2090	
2	Інша операційна діяльність	р. 2120	р. 2180		Р .2120	р. 2180		
3	Адміністративні витрати		р. 2130			р. 2130		
4	Витрати на збут		р. 2150			р. 2150		
	Фінансовий результат від операційної діяльності			р. 2190 (2195)			р. 2190 (2195)	
5	Участь у капіталі	р. 2200	р. 2255		р. 2200	р. 2255		
6	Інші фінансові операції	р. 2220	р. 2250		р. 2220	р. 2250		
7	Інша звичайна діяльність	р. 2240	р. 2270		р. 2240	р. 2270		
	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування			р. 2290 (2295)			р. 2290 (2295)	
8	Витрати (дохід) з податку на прибуток		р. 2300			р. 2300		
	Чистий фінансовий результат			р. 2350 (2355)			р. 2350 (2355)	

Оцінювання ймовірності банкрутства з використанням моделі Е. Альтмана визначають таким чином:

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,995X_5, \quad (7.1)$$

де X_1 – відношення чистого оборотного капіталу до суми активів;

X_2 – частка формування активів коштом нерозподіленого прибутку;

X_3 – рентабельність активів, розрахована на основі прибутку до виплати відсотків та податків;

X_4 – коефіцієнт співвідношення акціонерного капіталу та зобов'язань;

X_5 – коефіцієнт оборотності активів.

Оцінювання ймовірності банкрутства:

1) якщо $Z < 1,23$, то ймовірність банкрутства є дуже високою, підприємство – практично неспроможний (банкрут);

- 2) $1,23 < Z < 2,89$ (зона невизначеності) – імовірність банкрутства є досить високою;
- 3) $Z > 2,89$ – імовірність банкрутства є дуже низькою.

Порядок розрахунку показників наведено в табл. 7.10.

Таблиця 7.10

Порядок розрахунку показників моделі Альтмана

Показники	Формули розрахунків
X_1	$(p. 1195 - p. 1695) \text{ ф. } 1 / p. 1300 \text{ ф. } 1$
X_2	$p. 1420 \text{ ф. } 1 / p. 1300 \text{ ф. } 1$
X_3	$(p. 2290 + p. 2250) \text{ ф. } 2 / p. 1300 \text{ ф. } 1$
X_4	$p. 1495 \text{ ф. } 1 / (p. 1595 + p. 1695 + p. 1700) \text{ ф. } 1$
X_5	$p. 2000 \text{ ф. } 2 / \text{ ф. } 1300 \text{ ф. } 1$

Модель оцінювання ймовірності банкрутства з використанням моделі Р. Ліса:

$$Z = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4, \quad (7.2)$$

де X_1 – відношення оборотного капіталу до суми активів;

X_2 – відношення прибутку від продажів до суми активів;

X_3 – відношення нерозподіленого прибутку до суми активів;

X_4 – відношення власного капіталу до позикового.

Граничне значення становить 0,037. Чим більшим є значення Z , тим вищою є платоспроможність підприємства.

Порядок розрахунку показників моделі наведено в табл. 7.11.

Таблиця 7.11

Порядок розрахунку показників моделі Р. Ліса

Показники	Формули розрахунків
X_1	$p. 1195 \text{ ф. } 1 / p. 1300 \text{ ф. } 1$
X_2	$p. 2190 \text{ ф. } 1 / p. 1300 \text{ ф. } 1$
X_3	$p. 1420 \text{ ф. } 1 / p. 1300 \text{ ф. } 1$
X_4	$p. 1495 \text{ ф. } 1 / (p. 1595 + p. 1695 + p. 1700) \text{ ф. } 1$

Оцінювання ймовірності банкрутства за моделлю Г. Спрінґейта визначають за такою моделлю:

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D, \quad (7.3)$$

де А – відношення робочого капіталу до загальної вартості активів;

В – відношення оподаткованого прибутку та відсотків до загальної вартості активів;

С – відношення оподаткованого прибутку до короткотермінової заборгованості;

D – відношення обсягу продажів до загальної вартості активів.

Якщо $Z < 0,862$, то підприємство вважають потенційним банкрутом, за показника Спрінґейта, більшого за 0,862 підприємство можна вважати таким, що функціонує нормально.

Порядок розрахунку показників, що використовують у моделі, наведено в табл. 7.12.

Таблиця 7.12

Порядок розрахунку показників моделі Г. Спрінґейта

Показники	Формули розрахунків
A	(р. 1195 – р. 1695) ф. 1 / р. 1300 ф. 1
B	(р. 2290 + р. 2250) ф. 2 / р. 1300 ф. 1
C	р. 2290 ф. 2 / р. 1695 ф. 1
D	р. 2000 ф. 2 / ф. 1300 ф. 1

Формула Дюпона:

$$\begin{aligned} ROE = \text{Прибуток} / \text{Власний капітал} = & \text{Прибуток} / \text{Обсяг продажів} \times \\ & \times \text{Обсяг продажів} / \text{Сума активів за балансом} \times \\ & \times \text{Сума активів за балансом} / \text{Власний капітал}. \end{aligned}$$

Рекомендована література: основна [1 – 4]; додаткова [5; 6; 15; 16; 20; 22 – 30].

Рекомендована література

Основна

1. Кузенко Т. Б., Сабліна Н. В. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 219 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28490> (дата звернення: 01.08.2024).

2. Фінанси бізнесу / за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : Вид-во «Апріорі», 2019. 432 с.

3. Фінанси : навчально-методичний посібник / за заг. ред. І. В. Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 215 с. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29052> (дата звернення: 01.08.2024).

4. Фінанси різних форм бізнесу : навч. посіб. / Н. Г. Пігуль та ін. Суми : Сум. держ. ун-т, 2019. 337 с.

Додаткова

5. Аранчій В. І., Чумак В. Д., Бражник Л. В. Фінанси підприємств : навч. посіб. Полтава : РВ ПДАА, 2018. 350 с.

6. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.

7. Бюджетний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. Дата оновлення 01.08.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 01.08.2024).

8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 01.08.2024).

9. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. Дата оновлення 27.07.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 01.08.2024).

10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення 01.08.2024 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.08.2024).

11. Про акціонерні товариства : Закон України № 2465-IX від 27.07.2022 р. Дата оновлення 27.07.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985> (дата звернення: 01.08.2024).

12. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р. Дата оновлення 01.07.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 01.08.2024).

13. Про господарські товариства : Закон України № 1576-XII від 19.09.1991 р. Дата оновлення 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 01.08.2024).

14. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України № 755-IV від 15.05.2003 р. Дата оновлення 21.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15> (дата звернення: 01.08.2024).

15. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності : наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv> (дата звернення: 01.08.2024).

16. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 01.08.2024).

17. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 01.08.2024).

18. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 01.08.2024).

19. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України № 2275-VIII від 06.02.2018 р. Дата оновлення 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> (дата звернення: 01.08.2024).

20. Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф. Фінанси підприємств : навч. посіб. / за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 402 с.

21. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 01.08.2024).

22. Ross S., Westerfield R., Jordan B. Fundamentals of Corporate Finance. Boston : McGraw-Hill/Irwin, 2022. 844 p.

Інформаційні ресурси

23. Берест М. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 528 с. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/18549> (дата звернення: 01.08.2024).

24. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.08.2024).

25. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. URL: <http://www.uaib.com.ua> (дата звернення: 01.08.2024).

26. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків : Закон України № 448/96-ВР від 30.10.1996 р. Дата оновлення 15.05.2024. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр>. (дата звернення: 01.08.2024).

27. Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки : наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06> (дата звернення: 01.08.2024).

28. Про затвердження Методичних рекомендацій по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства : наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06> (дата звернення: 01.08.2024).

29. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування критеріїв ефективності управління суб'єктами господарювання державного

сектору економіки : наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції та Фонду державного майна від 18 грудня 2003 року № 375/2298. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0253731-13> (дата звернення: 01.08.2024).

30. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації : наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01> (дата звернення: 01.08.2024).

31. Про інвестиційну діяльність : Закон України № 1560-XII від 18.09.1991 р. Дата оновлення 10.10.2022. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 01.08.2024).

32. Про інноваційну діяльність : Закон України № 40-IV від 04.07.2002 р. Дата оновлення 31.03.2023. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 01.08.2024).

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Баланс (Звіт про фінансовий стан), тис. грн

Актив	Код рядків	На початок періоду	На кінець періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	797	990
первісна вартість	1001	3 397	3 745
накопичена амортизація	1002	2 600	2 755
Незавершені капітальні інвестиції	1005	35 391	36 374
Основні засоби	1010	322 054	337 179
первісна вартість	1011	987 376	1 024 274
знос	1012	665 322	687 095
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	86 565	85 799
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	4 391	4 391
Інші необоротні активи	1090	127 044	134 652
Усього за розділом I	1095	576 242	599 385
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	1 174 668	1 386 235
виробничі запаси	1101	627 824	744 020
незавершене виробництво	1102	400 723	492 337
готова продукція	1103	146 073	149 796
товари	1104	68	82
поточні біологічні активи	1110	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію	1125	244 491	245 328
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	1130	272 597	292 977
з бюджетом	1135	55 005	63 920
у тому числі з податку на прибуток	1136	15 221	27 840
з нарахованих доходів	1140	387	187
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	19 011	8 260
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	741 612	677 141
готівка	1166	2	0
рахунки в банках	1167	741 610	677 141
Витрати майбутніх періодів	1170	186	95
Інші оборотні активи	1190	169 717	1 326 120

Продовження додатка А

Закінчення табл. А.1

1	2	3	4
Усього за розділом II	1195	2 660 584	2 806 755
III Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	3 236 826	3 406 140
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	105 624	105 624
Капітал у дооцінках	1405	227 296	227 297
Додатковий капітал	1410	22 204	22 203
Резервний капітал	1415	61 064	61 064
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 231 878	1 359 072
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Усього за розділом I	1495	1 648 066	1 775 260
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення виплат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	33 417	21 525
за розрахунками з бюджетом	1620	1 084	2 626
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	8 906	5 664
за розрахунками з оплати праці	1630	18 123	11 923
за одержаними авансами	1635	1 480 080	1 535 666
за розрахунками з учасниками	1640	5 908	5 620
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточні забезпечення	1660	2 141	6 976
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	39 101	40 880
Усього за розділом III	1695	1 588 760	1 630 880
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	1700	0	0
Баланс	1900	3 236 826	3 406 140

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	755 733	652 916
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	469 742	403 026
Валовий: прибуток	2090	285 991	249 890
Валовий: збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	29 078	74 710
Адміністративні витрати	2130	35 325	35 596
Витрати на збут	2150	10 474	4 797
Інші операційні витрати	2180	38 384	88 336
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	230 886	195 871
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	12 977	11 048
Інші доходи	2240	34	421
Фінансові витрати	2250	0	0
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	1 578	1 587
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	242 319	205 753
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295		
Витрати (дохід) із податку на прибуток	2300	-45 423	-38 576
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	196 896	167 177
Чистий фінансовий результат: збиток	2355		

Зміст

Вступ.....	3
Практична робота до теми 1. Фінансова архітектура бізнесу.....	6
Практична робота до теми 2. Розрахункові операції суб'єктів бізнесу	11
Практична робота до теми 3. Грошові потоки суб'єктів бізнесу	17
Практична робота до теми 4. Формування і розподіл прибутку	27
Практична робота до теми 5. Оподаткування суб'єктів бізнесу	35
Практична робота до теми 6. Фінансування бізнесу	44
Практична робота до теми 7. Оцінка фінансового стану суб'єкта бізнесу	65
Рекомендована література.....	77
Основна	77
Додаткова	77
Інформаційні ресурси	79
Додатки.....	81

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ФІНАНСИ БІЗНЕСУ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для здобувачів вищої освіти
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
освітньої програми «Фінанси і кредит»
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Журавльова** Ірина Вікторівна

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *О. Г. Доценко*

Коректор *В. О. Дмитрієва*

План 2024 р. Поз. № 15 ЕВ. Обсяг 85 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*